

आन्तरिक लोकतन्त्रको खोजी गर्दै नेतृत्वमाथि प्रश्न

काठमाडौं । नेकपा (एमाले)को जारी केन्द्रीय कमिटी बैठकमा केन्द्रीय सदस्यहरूले आन्तरिक लोकतन्त्रको खोजी गर्दै नेतृत्वमाथि प्रश्न उठाएका छन् । केन्द्रीय कमिटीको बैठकमा पार्टीका पूर्व उपाध्यक्ष भीम रावलको निष्काशन र स्थायी कमिटी सदस्य वृन्दा पाण्डे र केन्द्रीय सदस्य उषाकिरण तिमल्सिनालाई गरिएको कारवाहीको सन्दर्भ जोड्दै केन्द्रीय सदस्यहरूले आन्तरिक लोकतन्त्रको विषयमा प्रश्न उठाएका हुन् । उनीहरूले यसलाई तुरुन्तै फिर्ता लिन आग्रह गरेका थिए । तर उनीहरूको सुनुवाई हुन नपाउँदै सुरुमै उनीहरूको कारवाही अनुमोदन गरिएको थियो ।

एमालेमा अहिले अध्यक्ष केपी शर्मा ओली नै सर्वेसवा छ । पार्टी निर्णयहरूमा उनकै चाहना हावी हुन्छ, उनकै प्रवृत्ति र प्रभावहरूबाट निस्कन्छन् पार्टी निर्णयहरू । अहिलेको अवस्था यस्तो छ कि ओलीको रोजाइमा नपरेका नेताहरू सडकमै पुग्छन् भन्ने दृष्टान्त शुरु भएको छ । आफ्नो कमजोरी ओल्याईदने एक/एक नेतामाथि ओलीले कारवाहीको डन्डा चलाउँछन् । त्यसको पछिल्लो उदाहरण हो— लुम्बिनी प्रदेशका एमाले नेता तथा सांसद दुर्गा चौधरी पार्टीबाट निष्कासन । उनलाई

पार्टी अध्यक्ष ओली र महासचिव शंकर पोखरेलको आलोचना गरेको भन्दै कारवाही गरियो । चौधरीको दावी छ— पार्टीका नेताको आलोचना गर्दा कारवाही भोग्नुपर्छ । त्यसो त चौधरी पहिलो नेता होइनन्, जो अध्यक्ष ओलीको कार्यशैलीको आलोचना गर्दा कारवाहीमा परे । एमालेमा थुप्रै त्यस्ता नेताहरू छन्, जसले ओलीको आलोचना गर्दा घोषित वा अघोषित रूपमा कारवाहीको भागीदार बन्नु परिरहेको छ ।

आइतबारको केन्द्रीय कमिटी बैठकमा महासचिव शंकर पोखरेलले १४ वटा सचिवालय बैठक र एउटा पोलिटब्युरो बैठकका निर्णय अनुमोदनका लागि पेस गरेका थिए । यसरी पहिला अनुमोदन गर्ने र त्यसपछि छलफल गराउने गरी अपनाइएको बैठकको कार्यविधिमा प्रश्न

उठाउँदै केन्द्रीय सदस्य प्रकाश शाहले भीम रावलमाथिको कारवाहीले सुदूरपश्चिममा पार्टीलाई ठूलो क्षति पुग्ने बताएका थिए । आग्रह पूर्वक गरिएको यस्तो कारवाहीमा पार्टीले पुनरवलोकन गर्नुपर्ने धारणा उनले राखेका थिए ।

त्यस्तै अध्यक्ष तथा प्रधानमन्त्री केपी शर्मा ओलीले पार्टी केन्द्रीय कमिटीको आठौं बैठकमा राजनीतिक प्रतिवेदन प्रस्तुत गरेका छन् । पार्टी विधानअनुसार ६-६ महिनामा बस्नु पर्ने केन्द्रीय कमिटी बैठक करिब १ वर्षदेखि बस्न सकेको थिएन ।

केन्द्रीय कमिटीको ७ औं बैठक हुँदा नेकपा माओवादी केन्द्रका अध्यक्ष पुष्पकमल दाहाल 'प्रचण्ड' नेतृत्वको सरकारमा एमाले साभेदार थियो । उक्त

गठबन्धन भत्किनको मुख्य जिम्मेवार प्रचण्डलाई ठहर्‍याउँदै ओलीले राजनीतिक प्रतिवेदन प्रस्तुत गरेका छन् । साथै, गत आषाढमा निर्माण भएको काङ्ग्रेस-एमाले गठबन्धनको प्रतिकक्षा गरेका छन् ।

करिब १ वर्षका राजनीतिक घटनाक्रमलाई समेटिएको र पार्टी नीतिलाई प्रष्ट पार्न खोजिएको प्रतिवेदन ४७ पृष्ठ लामो छ । प्रचण्ड नेतृत्वको गठबन्धन सरकार भत्काएर मुख्य प्रतिस्पर्धी दल नेपाली काङ्ग्रेससँग किन नयाँ गठबन्धन बनाउन पर्छ भन्ने विषयमा प्रतिवेदन केन्द्रित छ । प्रतिवेदनले 'नयाँ राजनीतिक कोर्सको आवश्यकता, औचित्य र अवसर' पुष्टि गर्न जोड दिएको छ ।

यसबारे ओलीको प्रतिवेदनले भनेको छ - नेकपा एमाले र नेपाली काङ्ग्रेस मुलुकका मुख्य प्रतिस्पर्धी शक्ति हुन् भन्ने राजनीतिक यथार्थ हो । तर, हामी मुख्य प्रतिस्पर्धी मात्र हैनौं, मुलुकको लोकतान्त्रिक आन्दोलनका अगुवा, लोकतन्त्रका संस्थापक र मुख्य 'स्टकहोल्डर' पनि हौं । त्यसैले हामीले प्रतिस्पर्धा र सहकार्यका क्षेत्रबारे गम्भीर

बाँकी पेज ७ मा

स्थानीय तहको सहभागिताविना गुरुयोजना सफल नहुने

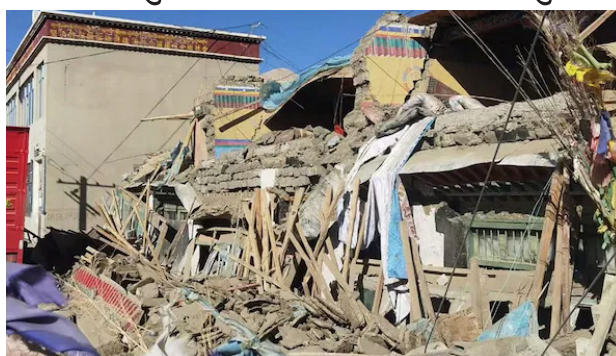

काठमाडौं । भूमि व्यवस्था, सहकारी तथा गरिबी निवारण मन्त्री बलराम अधिकारीको प्रमुख आतिथ्यमा काठमाडौं उपत्यकाको दीर्घकालीन सोच निर्धारण तथा बृहत्तर भौतिक विकास गुरुयोजना तर्जुमाबारे कार्यशाला गोष्ठी आइतबार सम्पन्न भयो । काठमाडौं उपत्यका विकास प्राधिकरणको आयोजनामा सम्पन्न उक्त कार्यक्रमको उद्घाटन गर्दै मन्त्री अधिकारीले काठमाडौं उपत्यकाको गुरुयोजना छिट्टै कार्यान्वयन गर्न सक्ने

गरी जानुपर्ने बताउँदै स्थानीय तहको सहभागिताविना योजना सफल नहुने बताए । काठमाडौं उपत्यका विश्वकै आकर्षक ठाउँको रूपमा विकास गर्न सकिने भन्दै उनले उपत्यकाको अव्यवस्थित बसोबासलाई व्यवस्थापन गर्नेतर्फ जोड दिनुपर्ने बताए । उपत्यकालाई सुन्दर र व्यवस्थित बनाउन योजना बनाएर अगाडि बढ्न सरकार तत्पर रहेको बताउँदै उनले उपत्यकाका संस्कृति र

बाँकी पेज ७ मा

तिब्बतमा शक्तिशाली भूकम्प : ज्यान गुमाउनेको संख्या ९५ पुग्यो

काठमाडौं । चीनको तिब्बतस्थित शिगात्से क्षेत्रलाई केन्द्रविन्दु बनाउँदै मंगलबार बिहान भएको शक्तिशाली भूकम्पबाट मृत्यु हुनेको संख्या ९५ पुगेको छ ।

चिनियाँ समाचार एजेन्सी सिन्त्वाका अनुसार भूकम्पमा

अहिलेसम्म मृत्यु हुनेको संख्या ९५ पुगेको हो । भूकम्पमा परेर तिब्बतमा मात्रै अहिलेसम्म १३० जना घाइते भएका छन् ।

चिनियाँ भूकम्प मापन केन्द्रले उक्त भूकम्पलाई ६.८ रेक्टर स्केल मापन गरेको छ ।

बाँकी पेज ७ मा

माघे सङ्क्रान्तिका लागि तोखामा चाकु बनाउन भ्याइनभ्याइ

काठमाडौं । माघेसङ्क्रान्ति अर्थात् माघ १ नजिकिएसँगै तोखाबजारका स्थानीयलाई चाकु बनाउन भ्याइनभ्याइ छ । माघेसङ्क्रान्ति पर्वमा चाकु खाने प्रचलनअनुसार यतिबेला काठमाडौंको तोखाका व्यवसायी चाकु र तिलका लड्डु बनाउन भ्याइनभ्याइ भएको हो ।

विशेष गरी नेवार समुदायमा माघेसङ्क्रान्ति पर्वमा चाकु खाने प्रचलन छ । तोखा नेवार समुदायको मुख्य वस्ती रहेको बजार हो । तोखामा काठमाडौंका अन्यत्र स्थानको तुलनामा माघे सङ्क्रान्तिका लागि चाकु बढी उत्पादन हुने गर्दछ । माघे सङ्क्रान्ति पर्व आउन एक हप्तामात्र बाँकी रहँदा यहाँका उद्यमीलाई चाकु बनाउन भ्याइनभ्याइ देखिन्छ ।

तोखा नगरपालिका वडा नम्बर २ र ३ मा पर्ने तोखा बजारभित्र चाकु उत्पादन गर्ने १४ उद्योग छन् । ती उद्योग वरिपरि यतिबेला मानिसहरूको चहलपहल पनि बढेको देखिएको छ । तोखावासी मात्रै नभई काठमाडौंका अधिकांश पसलेले पनि यहीँबाट चाकु लगे विक्री गर्ने भएकाले उनीहरूको पनि बाक्लो उपस्थिति देखिन थालेको हो ।

अहिले नै चाकु किन्ने तथा

खरिदका लागि 'बुकिङ' गर्न व्यवसायीहरू त्यहाँ पुग्ने गरेका छन् । तोखाको चाकु काठमाडौंका असन, इन्द्रचोक, भक्तपुर, पाटन, कीर्तिपुर र उपत्यका बाहिरको नारायणघाट, पोखरा, बुटवल, विराटनगरलगायत सहरमा विक्री हुँदै आएको छ । यसैगरी, उक्त चाकु नेवार समुदाय भएको विदेशका विभिन्न मुलुकमा विक्री वितरण हुन्छ । तोखा परम्परागत चाकु संरक्षण समाजका अध्यक्ष कृष्ण श्रेष्ठ कात्तिकदेखि पुससम्म तोखाका चाकु उद्योगीलाई चाकु बनाउन भ्याइनभ्याइ हुने गरेको बताउँछन् । 'तोखाका चाकु उद्योगीले वार्षिक रु ३० लाखदेखि ४० लाख मूल्य बराबरको चाकु र उखुबाट बन्ने विभिन्न परिकार विक्रीवितरण गर्दै आएका छन्', अध्यक्ष श्रेष्ठ भन्छन् ।

नेवारी भाषामा 'तु' को अर्थ उखु, 'ख्यः' को अर्थ 'फल्ने ठाउँ' हो । तोखा उखुखेती तथा चाकु उत्पादनका लागि प्रसिद्ध ठाउँ हो । अध्यक्ष श्रेष्ठ तोखामा परम्परादेखि नै उखुखेती हुने र उक्त उखुबाट चाकुलगायत विभिन्न परिकार बनाइने भएकाले पनि तोखाको चाकुको महत्त्व देश र विदेशमा रहेको बताउँछन् ।

नेपालभाषामा 'तु' र 'ख्यः' भन्दाभन्दै उक्त शब्द अपभ्रंश हुँदै 'तोखा' हुन गएको मानिन्छ । तोखा

नगरपालिकाको नामकरणसमेत तोखा बजारबाट भएको हो । तोखा नगरपालिकालेसमेत तोखाको चाकु संरक्षणमा काम गरिरहेको छ । तोखा नगरपालिकाले हाल तोखामा 'चाकु स्तम्भ' निर्माणका लागि बजेटसमेत विनियोजन गरिसकेको छ ।

नगरपालिकाका प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत शेरबहादुर विसी तोखाको चाकु संरक्षणका लागि तोखाका चाकु उद्योगीलाई चाकु उत्पादनसम्बन्धी तालिम तथा उखु क्षेत्रको भ्रमण गरिसकिएको बताउँछन् । तोखाको चाकु अन्तर्राष्ट्रियस्तरमा 'ब्रान्डिङ' गरिने उनको भनाइ थियो । अहिले तोखामा उखुखेती हराउँदै गएको छ । तोखामा उत्पादन हुने चाकुका लागि आवश्यक पर्ने सखर तराईका विभिन्न जिल्लाबाट आउने गरेको छ । पछिल्लो समय तोखाको परम्परालाई जोगाउनका लागि तोखा कृषि शाखाको सहयोगमा तोखाभित्र उखु रोप्न लागिएको छ ।

उक्त कार्यको लागि रु पाँच लाख विनियोजन भइसकेको नगरपालिकाले जनाएको छ । यस्तै, पुस्ता हस्तान्तरणका लागि विभिन्न प्रकारका तालिमसमेत प्रदान गरिने अध्यक्ष

बाँकी पेज ७ मा

आदिवासी सञ्चार संस्था खुल्छन्, मान्यताको अभावमा विलाउँछन्

कुमार यानु तामाङ
आदिवासी जनजाति राष्ट्रिय जाति भन्दा फरक जीवन पद्धति भएको राष्ट्रिय र अन्तर्राष्ट्रिय कानुनबाट मान्यता प्राप्त जाति हुन् । आदिवासीको आफ्नो सामाजिक संगठन, जीवन यापन गर्ने मौलिक तरिका र आफ्नो भाषा, संस्कृति, आफ्नो परम्परा तथा प्रचलन हुन्छन् । आदिवासी जनजातिको आफ्नो पितृभूमि हुन्छ । जस्लाई परम्परागत भूमि वा थातथलो भनिन्छ । आदिवासीको ऐतिहासिक निरन्तरता हुन्छ । अर्थात् पुस्तान्तरण प्रक्रियाले आफ्नो भूमिमा जीविकाका ज्ञान आर्जन गरेको हुन्छ । यसकारण आदिवासी जनजाति फरक समुदाय हुन् भन्ने बुझ्नु पर्दछ ।

आदिवासी जनजातिलाई विभिन्न मुलुकको राष्ट्रिय र अन्तर्राष्ट्रिय कानुनहरूले मान्यता दिएको हुन्छ । नेपालमा

आदिवासी जनजाति उत्थान राष्ट्रिय प्रतिष्ठान ऐन, २०५८ ले ६१ आदिवासीलाई अनुसूची १ मा व्यवस्था गरि मान्यता दिएको छ । यो ऐनले आफ्नै मातृभाषा भएको, परम्परागत रीतिरिवाज भएको, छुट्टै सांस्कृतिक पहिचान भएको, छुट्टै सामाजिक संरचना इतिहास भएको जाति वा समुदायलाई आदिवासी भनिन्छ भनेर परिभाषा गरेको छ ।

यसरी नै नेपालको संविधानमा आदिवासीका सन्दर्भमा विभिन्न धारामा सप्रसंग उल्लेख गरी मान्यता प्रदान गरेको छ । संविधानको २९६ मा आदिवासी जनजातिको गौरवमय इतिहास र संस्कृतिको पहिचान, हक हितको संरक्षण र सम्बद्धन तथा आदिवासी जनजाति समुदायको सशक्तिकरणका लागि आदिवासी आयोग गठन गर्ने परिकल्पना गरेको छ । यो धारा कार्यन्वयनका लागि सरकारले

आदिवासी जनजाति आयोग ऐन, २०७४ आएको अवस्था छ ।

संविधानको विभिन्न धारा तथा उपधारामा आदिवासी, आदिवासी जनजाति, अल्पसंख्यक, सिमान्तिकृत, अतिमार्गस्थ, लोपोन्मुख समुदायका रूपमा उल्लेख छ । संघ र प्रदेश सभामा आदिवासीको प्रतिनिधित्वको पनि व्यवस्था छ ।

अन्तराष्ट्रिय कानुनको मान्यता अन्तराष्ट्रिय कानुनहरूले आदिवासी जनजातिका प्रमुख पक्षहरूलाई सम्बोधन गर्ने प्रयास गरेको छ । यी कानुनहरूमा अन्तराष्ट्रिय श्रम संगठन (आइएलओ) महासन्धि नम्बर १६९, आदिवासी जनजातिको अधिकार सम्बन्धी संयुक्त राष्ट्र संघीय घोषणा पत्र, २००७ र जैविक विविधता सम्बन्धी

बाँकी पेज ७ मा

प्रेस सेन्टर भक्तपुरको तेस्रो अधिवेशन सम्पन्न

भक्तपुर । प्रेस सेन्टर नेपाल जिल्ला समन्वय समिति भक्तपुरले तेस्रो अधिवेशनसँगै नयाँ नेतृत्व चयन गरेको छ । मदन ढुंगानाको अध्यक्षतामा १७ सदस्यीय कार्यसमिति निर्वाचन निर्वाचित भएको हो । गत शनिवार सूर्यविनायकमा सम्पन्न अधिवेशनबाट सिङ्गा कार्यसमिति नै निर्वाचन निर्वाचित भएको निवर्तमान अध्यक्ष संजीप शुभचिन्तकले जनाएका छन् । ७ सदस्यीय पदाधिकारीमा निराजन सिलवाल र रत्नकाजी प्रजापति उपाध्यक्ष, प्रदीप श्रेष्ठ सचिव, निसा कुस्मा र अमृता बुढाथोकी सहसचिव तथा बाबुराम दाहाल कोषाध्यक्ष रहेका छन् ।

अधिवेशनबाट रोशन क्षेत्री र रुपक ढुङ्गाना लगायत केन्द्रीय प्रतिनिधि त्यसैगरी बाबुकाजी श्रेष्ठ र सुरेश श्रेष्ठ लगायतलाई प्रदेश प्रतिनिधि चयन गरिएको बताइएको छ । अधिवेशनमा प्रमुख अतिथि रहेका नेकपा(माओवादी केन्द्र)का महासचिव देव गुरुङले कुसी, पद र प्रतिष्ठालाई केन्द्रमा राखी सत्ताधारीहरु शत्रुतापूर्ण व्यवहारमा ओर्लिएका बताएका छन् । यस्तो प्रवृत्तिले

नेतान्याहु जन्मने खतरा औल्याउदै प्रेस जगतले उनीहरुलाई समयमै सच्याउन सक्नुपर्नेमा नेता गुरुङले जोड दिए । बहुदलमा दलहरुबीच समन्वय हुनुपर्नेमा निशेधको सोच बढ्नु प्रत्युत्पादक हुने उनले प्रष्ट पारे ।

दलाल पूजीवादले सर्वसत्तावादलाई बढावा दिएको बताउदै महासचिव गुरुङले विश्व साम्राज्यवादको लाइन पनि यहीँ भएको उल्लेख गर्दै नेपालमा वर्तमान सरकार गठन यसैको पटाक्षेप भएको आरोप लगाए ।

वर्गीय अन्तर्विरोध पहिचान गरि अघि बढ्नुपर्ने आवश्यकता औल्याउदै उनले तबमात्र समाजवाद सम्म पुग्न सकिने बिचार व्यक्त गरे । कार्यक्रममा विशेष अतिथि रहेका प्रेस सेन्टर नेपालका अध्यक्ष बिष्णु सापकोटा जुगलले नेपाल पत्रकार महासंघमा प्रेस सेन्टरलाई सरकार समर्थक दुई ठुला संगठनले रोकन खोज्दाखोज्दै पनि शान्दार जीत हासिल गरेको भन्दै देशको राजधानी रहेको उपत्यकामै अरु संगठन बढारिएका बताए ।

कार्यक्रममा माओवादी केन्द्रका केन्द्रीय सदस्यहरु देवेन्द्र श्रेष्ठ, डिपी ढकाल, प्रतिमा श्रेष्ठ, जिल्ला संयोजक सुनिल बासु त्यसैगरी प्रेस सेन्टरका उपाध्यक्ष एवम् उपत्यका इन्चार्ज निर्मल ज्ञवाली, अध्यक्ष नवराज दाहाल लगायतको आतिथ्यता रहेको थियो ।

सो अवसरमा वरिष्ठ पत्रकार बलराम थापालाई सहिद बैकुण्ठ हरि स्मृति जनपक्षीय पत्रकारिता पुरस्कार प्रदान गरिएको छ । सहिद बैकुण्ठहरि श्रेष्ठको स्मृतिमा प्रेस सेन्टर नेपाल भक्तपुरले स्थापना गरेको सो पुरस्कार शनिवार वरिष्ठ पत्रकार थापालाई प्रदान गरिएको हो । सो पुरस्कारको राशी रु १० हजार र सम्मान पत्र रहेको छ । थापाले मूलप्रवाह मासिक पत्रिकामार्फत देश, जनता र सर्वहारा वर्गलाई हित पुर्याएको योगदानको उच्च कदर गर्दै पुरस्कार दिइएको प्रेस सेन्टर भक्तपुरले जनाएको छ । कार्यक्रममा नेपाल पत्रकार महासंघमा प्रेस सेन्टरको नेतृत्वमा निर्वाचित पदाधिकारीलाई सम्मान समेत

स्थानीयबाहेकलाई घरजग्गा खरिद बिक्री बन्द गर्न कानुन आवश्यक

काठमाडौँ । शहरी विकासमन्त्री प्रकाशमान सिंहको अध्यक्षतामा काठमाडौँ उपत्यकाका नगर प्रमुख एवम् उपप्रमुखहरूसँग प्रस्तावित बागमती कार्ययोजना (२०२४-४४) माथि छलफल कार्यक्रम मंगलवार सम्पन्न भयो । कार्यक्रममा नगर प्रमुख तथा उपप्रमुखहरुले उपत्यकाको सुन्दर भविष्यको लागि स्थानीय बाहेकलाई घरजग्गा खरिद गर्न रोक लगाउने कानुन निर्माण गर्नुपर्ने, बागमती कार्ययोजना प्रकृतिसूत्री रुपमा अघि बढाउनुपर्नेमा जोड दिँदै बागमती करिडोरलाई व्यवस्थित गर्नुपर्ने तथा हरियाली कायम हुने ढंगले कार्ययोजना निर्माण गर्नुपर्नेमा जोड दिनुभयो । कार्यक्रममा बोल्दै उपप्रधानमन्त्री सिंहले २० वर्षे बागमती कार्ययोजनालाई मूर्त रुप दिन सरोकारवाला निकायहरु आवश्यक छलफल गरी छलफलबाट प्राप्त सुझावहरुलाई समेटेर अगाडि बढ्ने योजना रहेको बताउनुभयो । बागमती कार्ययोजना कार्यान्वयनको सिलसिलामा प्रकृतिसूत्री प्रविधिको प्रयोग गरी अगाडि बढ्नुपर्ने बताउँदै पुख्रिाले प्रयोग गरेका प्रविधिहरु पनि प्रयोग गर्न सकिने धारणा राख्नुभयो । भक्तपुर नगरपालिकाका प्रमुख सुनिल प्रजापतिले काठमाडौँ उपत्यकामा बस्ती विकास नियन्त्रणविना बागमती सफाई अभियान सफल नहुने बताउँदै

उपत्यकामा बाहिरका मानिसले घर जग्गा खरिद गर्न नपाउने कानुनी व्यवस्था गर्नुपर्ने र समयअनुसार संघीय राजधानी दाङ जिल्लामा सानुपर्ने जनसंख्या नियन्त्रणका प्रमुख उपायहरु हुन सक्ने धारणा राख्नुभयो । बागमती सभ्यताको लागि अरबौँ खर्च भए पनि उपलब्धीमूलक काम हुन नसकेको बताउँदै उहाँले खोला सफा राख्न नगरकोट र शिवपुरी जस्ता पानीको स्रोत भएको क्षेत्रलाई जलाधार क्षेत्र घोषणा गरी त्यसको सुरक्षाको जिम्मा नेपाली सेनालाई दिइनुपर्ने बताउनुभयो । अनियन्त्रित ढंगले अव्यवस्थित प्लटिङको विकास र अध्ययनविना निजी प्लानिङ गर्नेलाई स्वीकृति दिँदा खोलाहरुमा प्रदूषण बढिरहेको बताउँदै उहाँले भक्तपुर नेपाले सरसफाई ऐनबमोजिम विभिन्न कानुन निर्माण गरी काम गरिरहेको बताउनुभयो । ललितपुर महानगरपालिकाका प्रमुख चिरिबाबु महर्जनले कार्ययोजनामा उपत्यकाका सांस्कृतिक सम्पदाहरु संरक्षण गर्ने विषय पनि समावेश हुनुपर्ने बताउँदै खोला सुरक्षाको लागि निर्माण भएका रिटेनिङ वालहरुले विपद् निम्त्याइरहेको बताउनुभयो । वैदेशिक ऋणबाट मुलुकलाई विकास गर्ने नीतिले मुलुक ढुब्ने खतरा भएको बताउँदै उहाँले ललितपुर महानपाले कुनै पनि संघ संस्थालाई जग्गा दिने काम बन्द गरेको बताउनुभयो । शहरी

विकास मन्त्रालयका सचिव गोपालप्रसाद सिग्देलले २० वर्षे कार्ययोजना उपत्यकाका नगरपालिकाहरूसँग जोडिएको विषय भएको बताउँदै उहाँले छलफलबाट प्राप्त सकारात्मक सुझावहरुलाई समेटेर कार्ययोजनालाई पूर्णता दिइने बताउनुभयो । उपत्यकाका नदी प्रणाली संरक्षण र नदी किनारामा भएका सम्पदा संरक्षण कार्ययोजनाका मुख्य विषयहरु भएको उहाँले बताउनुभयो । गोदावरी नपाका प्रमुख गजेन्द्र महर्जनले उपत्यकाका राजकुलोहरु पुनःनिर्माण गर्नुपर्ने बताउँदै करिडोर निर्माण गर्ने ठाउँमा भएका वस्तीहरुको व्यवस्थापनतर्फ पनि ध्यान पुर्याउनुपर्ने बताउनुभयो । दक्षिणकाली नपाका प्रमुख मोहन बस्नेतले दक्षिणकालीमा पनि करिडोर निर्माण गर्नुपर्ने बताउँदै आर्थिक प्रगतिसहितको कार्ययोजना आवश्यक भएको बताउनुभयो । बुढानिलकण्ठ नपाका उपप्रमुख अनिता लामाले उपत्यका अति अस्तव्यस्त भइसकेको बताउँदै कार्ययोजनाले आत्मनिर्भरताको बारे पनि सम्बोधन गर्नुपर्ने बताउनुभयो । कार्यक्रममा चाँगुनारायण नगरपालिकाका प्रमुख जीवन खत्री, किर्तिपुर नपाका उपप्रमुख शुभलक्ष्मी शाक्य, ललितपुर महानपाका उपप्रमुख मन्जली शाक्य, तार्केश्वर नपाका प्रमुख कृष्णहरि महर्जन, बुढानिलकण्ठ नपाका प्रमुख मिठाराम अधिकारी, नागार्जुन नपाका उपप्रमुख सुशिला अधिकारी, गोकर्णेश्वर नपाका प्रमुख दिपककुमार रिसालले प्रस्ताविक कार्ययोजनाहरुबारे राय-सुझाव प्रस्तुत गर्नुभएको थियो । उक्त कार्यक्रममा अधिकार सम्पन्न बागमती सभ्यता एकीकृत विकास समितिका सी.डी.ई उद्धव नेपाल कार्ययोजनाको उद्देश्यबारे प्रष्ट पार्नुभएको थियो भने आयोजना प्रमुख नारायणप्रसाद भण्डारीले कार्ययोजनाबारे प्रस्तुतीकरण दिनुभएको थियो । कार्यक्रममा शहरी विकास मन्त्रालय भवन विभागका उपमहानिर्देशक रविन्द्र वोहराले पनि बोल्नुभएको थियो ।

बालकुमारी साकोस २४ औँ साधारणसभा सम्पन्न

भक्तपुर । बालकुमारी वचत तथा ऋण सहकारी संस्थाले आफ्नो २४ औँ साधारणसभा सम्पन्न गरेको छ । संस्थाले आर्थिक वर्ष २०८०/०८१ मा २ अर्ब १३ करोड ३८ लाख रुपैयाको कारोवार गर्दै ३ करोड ३३ लाख २० हजार ५ सय रुपैया खुद नाफा गरेको छ । संस्थाको शनिवार सम्पन्न साधारणसभामा वार्षिक प्रतिवेदन पेश गर्दै अध्यक्ष तुर्दुलाल श्रेष्ठले संस्थाको शेयर पुँजी १३ करोड ७० लाख ९७ हजार ८ सय रुपैया पुगेको जानकारी दिए ।

साधारण सभाको उद्घाटन राष्ट्रिय सहकारी महासंघ नेपालकी महाप्रबन्धक चित्राकुमारी सुब्बाले गरेको कार्यक्रममा आदर्श मावि लायकुमा अध्ययनरत २ जना र बालप्रेमी माविमा अध्ययनरत २ जना गरी ४ जना छात्रछात्रालाई नगदसहित छात्रवृत्ति प्रदान गरिएको थियो । त्यसैगरी संस्थाका ज्येष्ठ शेयर सदस्यहरु ४ जनालाई दोसल्ला र नगद सहित सम्मान गरिएको थियो ।

त्यस्तै एसईई परीक्षामा उत्कृष्ट अंक हासिल गरेको शेयर सदस्यका ४ जना छोराछोरीलाई पनि नगद सहित सम्मान गरिएको थियो । साथै शेयर सदस्यहरु मध्ये स्नातकोत्तर तह र पिएचडी उत्तीर्णहरुलाई पनि सम्मान गरिएको थियो । यसैगरी म्ये प्या खनेगु जात्रामा जिब्रो जिब्रो छेडाएर पशुपतिसम्मको पैदल यात्रा गरेका विरेन्द्रभक्त गजु श्रेष्ठलाई नगद १० हजार नगद सहित विशेष सम्मान गरिएको थियो ।

यस्तै संस्थामा कार्यरत कार्यालय सहायक प्रविण श्रेष्ठ र जुनियर सहायक नानीकेशरी प्रजापतिलाई नगद १० हजार नगदसहित वर्षको उत्कृष्ट कर्मचारी पुरस्कार र व्यवस्थापक सुजेन्द्र श्रेष्ठलाई कदरपत्र प्रदान गरिएको थियो ।

सभामा सचिव पृथ्वीराम श्रेष्ठको वार्षिक प्रगति प्रतिवेदन, कोषाध्यक्ष सुदिप श्रेष्ठले आर्थिक प्रतिवेदन र लेखा संयोजक चन्द्रमोहन जोशीले लेखा सुपरिवेक्षण समितिको प्रतिवेदन प्रस्तुत गरेको थियो । कार्यक्रममा जिल्ला वचत संघ भक्तपुरका सञ्चालक एवं बालकुमारी साकोसका पूर्व अध्यक्ष पञ्चकृष्ण श्रेष्ठ, मध्यपुर थिमि नगरपालिका सहकारी शाखाका प्रमुख अभयन्द्र रञ्जित, जिल्ला सहकारी संघ भक्तपुरका सचिव रामप्रसाद कासुलालगायतका वक्ताहरुले शुभकामना मन्तव्य व्यक्त गरेको थियो ।

शुभश्री सहकारीको १७ औँ वार्षिक साधारणसभा सम्पन्न

भक्तपुर । शुभश्री वचत तथा ऋण सहकारी संस्था लिमिटेडको शनिवार सम्पन्न १७ औँ वार्षिक साधारण सभाले सञ्चालक समितिको अध्यक्षमा श्याम सुन्दर कायस्थ सर्वसम्मत निर्वाचित भएको छ । सभाले संस्थाको उपाध्यक्षमा रत्नसुन्दर कायस्थ, सचिवमा सुन्दर बज्राचार्य र कोषाध्यक्षमा तुल्सीमान श्रेष्ठ चयन गरेको छ । यसैगरी सञ्चालक सदस्यहरुमा ज्ञानकृष्ण श्रेष्ठ, काशीभक्त कायस्थ, बालकृष्ण श्रेष्ठ, नन्दलाल श्रेष्ठ र संजिता धुंजु चयन भएको छ । लेखा सञ्चोजकमा उत्तम श्रेष्ठ र सदस्यद्वयमा गोपाल न्हा श्रेष्ठ र शुभेच्छा बज्राचार्य छन ।

सभामा संस्थाका अध्यक्ष ज्ञानकृष्ण श्रेष्ठले संस्थाले आर्थिक वर्ष २०८०/०८१ मा ३२ लाख ९० हजार ७ सय ५० रुपैया खुद वचत गरेको जानकारी दिए । साधारण सभामा सचिव काशीभक्त कायस्थले वार्षिक प्रतिवेदन, कोषाध्यक्ष तुल्सीमान श्रेष्ठले आर्थिक प्रतिवेदन प्रस्तुत गरेको थियो । सभामा ज्येष्ठ सदस्यहरु, बाल वचतकर्ता, एसईई सम्मानका साथै बालकुमारी वाँसुरी खलःलाई पनि नगद र उपहारसहित सम्मान गरिएको थियो ।

सभाको उद्घाटन मध्यपुर थिमि नगरपालिकाका नगर प्रमुख सुरेन्द्र श्रेष्ठले रेको थियो । सभामा भक्तपुर जिल्ला वचत संघका उपाध्यक्ष विरेन्द्रभक्त प्रधानाङ्ग, भक्तपुर जिल्ला वचत संघका लेखा संयोजक बालमुकुन्द उपाध्याय लगायतले सहकारीका बारेमा चर्चा गरेको थियो ।

आलोचना पछि एनसेलले सुटुक्क बढायो भ्यालिडिटी

काठमाडौँ । मोबाइल सेवा प्रदायक कम्पनी एनसेलले रिचार्ज भ्यालिडिटी घटाएको विषयमा सामाजिक सञ्जालमा चर्को आलोचना भएपछि सुटुक्क सच्याएको छ । कम्पनीले आफ्नो वेबसाइट तथा मोबाइल एपमा रिचार्ज कार्डको भ्यालिडिटी बढाएर करिव नेपाल टेलिकम सरह कायम गरेको हो ।

यससँगै अब ५० देखि ९९.९९ रुपैयाँसम्मको रिचार्जमा ग्राहकले ३० दिनको भ्यालिडिटी पाउनेछन् भने १०० देखि १९९.९९ रुपैयाँसम्मको रिचार्जमा ६० दिनको मान्य अवधि दिइएको छ । यसैगरी २०० देखि २९९.९९ रिचार्जमा १४० दिन, ३०० देखि ४९९.९९ सम्मको रिचार्जमा २०० दिन, ५०० देखि ९९९.९९ रुपैयाँसम्मको रिचार्जमा ३६० दिन र १००० वा सोभन्दा माथिको रिचार्जमा ७३० दिनको भ्यालिडिटी कायम गरिएको छ ।

जब कि केही महिना यता कम्पनीले १,००० रुपैयाँको रिचार्जमा ९० दिनको मात्र भ्यालिडिटी दिँदै आएको थियो । त्यस्तै रिचार्जको मान्य अवधि ५० देखि ९९ रुपैयाँसम्मका लागि ७ दिन, ५०० देखि ९९९ सम्म ५० दिन र १००० देखि माथिका लागि ९० दिन राखिएको थियो ।

लामो समयसम्म सिम एक्टिभ रहने हुँदा सित्तैमा इनकमिड कल मात्र लिने तथा कम्पनीको आम्दानीमा योगदान नदिने ग्राहकलाई निरुत्साहित पार्न एनसेलले भ्यालिडिटी अवधि घटाएको थियो । तर अहिले आएर कम्पनीले सो नीति परिमार्जन गरेको हो ।

विद्यालय बालबालिकाका लागि मोबाइल प्रयोगमा कडा नियम !

एजेन्सी । केही पश्चिमी तथा पूर्वीय देशका विद्यालयहरूमा मोबाइल फोन प्रतिबन्धित छ । केही वर्षअघिसम्म स्मार्टफोनको प्रयोग सीमित थियो । तर अब हरेक दिन टेक्नोलोजी अपडेट भइरहेकाले स्मार्टफोन बिनाको जीवन कल्पना गर्न गाह्रो छ । विहान उठ्दादेखि राती सुत्ने समयसम्म सबैजना धेरै कामका लागि यही मोबाइल फोनमा निर्भर हुन्छन् । विद्यालयका बालबालिकाले मोबाइल फोनको सहायताले आफ्नो गृहकार्यसमेत गर्छन् । धेरै विद्यालयहरूले मोबाइल एपमा बालबालिकाको गृहकार्य पनि पठाउँछन् । भर्खरै गुजरातको सूरत जिल्लामा कक्षा ८ मा एक विद्यार्थीले आत्महत्या (स्मार्टफोन लत) गरे । उनकी

आमाले केही समयदेखि मोबाइल मार्गेकी थिइन् । यसबाट दुखित युवतीले मृत्युलाई अंगालिन् । यही कुरालाई ध्यानमा राख्दै गुजरात राज्यका शिक्षामन्त्रीले विद्यालयमा मोबाइल फोनको प्रयोगमा प्रतिबन्ध लगाउने निर्णय गरेका छन् । अमेरिका, अष्ट्रेलिया, जापान, चीनलगायत धेरै देशमा विद्यालयमा स्मार्टफोन प्रयोगमा प्रतिबन्ध लगाइएको छ ।

विद्यालयमा फोन ल्याउनमा के समस्या छ ? विद्यालयमा स्मार्टफोन ल्याउने बालबालिकामा एकाग्रताको कमी देखिएको छ । तिनीहरूको मुख्य फोकस सूचनाहरू, सोशल मिडिया र फोनका खेलहरूमा छ । एक अनुसन्धानमा ७० प्रतिशत शिक्षकले कक्षामा मोबाइल फोनको प्रयोगका

कारण बालबालिका पढाइमा ध्यान दिन नसक्ने स्वीकार गरेका छन् । अमेरिकाको न्यूयोर्क, क्यालिफोर्निया र टेक्सास जस्ता राज्यहरूमा कक्षामा फोन चलाउन अनुमति छैन । कुनै विद्यार्थीले फोन ल्याएमा विद्यालय प्रशासनमा बुझाउनुपर्छ । कुन देशका विद्यालयहरूमा

मोबाइल फोन प्रतिबन्धित छन ? विश्वका धेरै देशहरूका विद्यालयहरूमा मोबाइल फोनको प्रयोगमा प्रतिबन्ध वा प्रतिबन्ध लगाइएको छ । भारतमा पनि अधिकांश विद्यालयहरूले विद्यार्थीहरूलाई मोबाइल फोन ल्याउन अनुमति दिंदैनन् ।

युरोप १. फ्रान्स: फ्रान्सका विद्यालयहरूमा मोबाइल फोनको प्रयोग पूर्ण रूपमा प्रतिबन्धित छ ।

२. जर्मनी: जर्मनीका धेरै विद्यालयहरूमा मोबाइल फोनको प्रयोगमा प्रतिबन्ध लगाइएको छ ।

३. इटाली: इटालीका केही विद्यालयहरूमा मोबाइल फोनको प्रयोगमा प्रतिबन्ध लगाइएको छ ।

४. स्पेन: स्पेनका केही विद्यालयहरूमा मोबाइल

प्रयोगमा प्रतिबन्ध छ ।

५. पोल्याण्ड: पोल्याण्डका विद्यालयहरूमा मोबाइल फोन प्रतिबन्धित छ ।

एशिया १. चीन: चीनका धेरै विद्यालयहरूमा मोबाइल प्रयोगमा प्रतिबन्ध लगाइएको छ ।

२. जापान: जापानका विद्यालयहरूमा मोबाइल फोन प्रतिबन्ध लगाइएको छ ।

३. दक्षिण कोरिया: दक्षिण कोरियाका विद्यालयहरूमा मोबाइल फोनको प्रयोग प्रतिबन्धित छ ।

४. हङकङ: हङकङका विद्यालयहरूमा मोबाइल फोनको प्रयोगमा प्रतिबन्ध लगाइएको छ ।

५. सिंगापुर: सिंगापुरका विद्यालयहरूमा मोबाइल फोन प्रतिबन्ध लगाइएको छ ।

उत्तर अमेरिका १. क्यानाडा: क्यानाडाका धेरै विद्यालयहरूमा मोबाइल फोनको प्रयोगमा प्रतिबन्ध लगाइएको छ ।

२. संयुक्त राज्य अमेरिका: धेरै विद्यालयहरूमा मोबाइल फोनको प्रयोग पूर्ण रूपमा प्रतिबन्धित छ ।

राजनीतिक दलहरु बारम्बार फेल, तैपनि खुल्दैन् जनताको चेत !

● अनुसा थापा

प्रधानमन्त्रीमा पटकपटक एउटै व्यक्ति तर के भयो उपलब्धि ? अहिले जनमानसमा यसबारे व्यापक चर्चा चलेको छ । नेपाली कांग्रेसका सभापति शेरबहादुर देउवा पाँचपटक प्रधानमन्त्री बने । नेकपा एमालेका अध्यक्ष केपी शर्मा ओली र नेकपा माओवादी केन्द्रका अध्यक्ष पुष्पकमल दाहाल तीन पटक प्रधानमन्त्री भए ।

नेकपा एकीकृत समाजवादी पार्टीका अध्यक्ष माधवकुमार नेपाल, वरिष्ठ नेता फर्लनाथ खनाल, डा बाबुराम भट्टराईले पनि प्रधानमन्त्रीको पद सम्हाले । विडम्बना के भने जोसुकै पदमा आएपनि देश र जनताको अवस्था उही छ । नेपालको नेताहरु कतिसम्म 'निकम्मा' छन् ? भन्ने हेर्न केही वर्षपछाडि फर्किनुपर्छ । २०७० सालमा

निर्वाचन गराउन नसकेपछि, पूर्वप्रधानन्यायाधीश खिलराज रेग्मीको नेतृत्वमा सरकार गठन गरियो । मन्त्रीहरु पनि कर्मचारी नै भए । विश्वमा पनि यस्तो घटना भएको छैन होला । पूर्वप्रधानन्यायाधीश प्रधानमन्त्री, रिटायर्ड सहसचिव, उपसचिवहरु मन्त्री । राजनीतिक दलहरु त्यतिबेले 'फेल' भइसकेका थिए ।

तर, त्यो कुरा जनताले बुझेनन् । रेग्मीले २०७० सालमा निर्वाचन गराएपछि, सरकार छोडे, राजनीतिक दललाई नै सरकारको हस्तान्तरण गरे । सो निर्वाचनबाट निर्वाचित भएर आएका जनप्रतिनिधिंले नेपालको संविधान बनाए । २०७२ असोज ३ गते संविधान जारी भयो । २०७२ सालको संविधान खारेज गर्नुपर्ने माग जनताको छ ।

संविधानले देशलाई तीन तहमा बाँडेको छ । संघीयताको नाममा खर्च बढाइएको छ । तर, त्यसले खर्च बढाउनुबाहेक केही हासिल हुन सकेको छैन । पञ्चायती व्यवस्थाले देशमा विकास गर्न सकेन्, विदेशी हस्तक्षेप बढ्यो, खर्च बढ्यो भनेर आन्दोलन गरे । २०४६ सालमा राजनीतिक परिवर्तन भयो ।

पञ्चायती व्यवस्था ढलेर बहुदलीय व्यवस्था आयो । २०४६ सालपछि, प्रधानमन्त्री बन्ने नेताहरु धेरै छन् । स्वर्गीय नेता कृष्णप्रसाद भट्टराई, मनमोहन अधिकारी, गिरिजाप्रसाद कोइराला, सूर्यबहादुर थापा, लोकेन्द्र चन्द, सुशील कोइरालालगायत प्रधानमन्त्री भए । पञ्चायती व्यवस्था ढाल्न मुलुकमा भएको आन्दोलनको नेतृत्वकर्ता यिनै हुन् ।

देशमा अहिले लोकतान्त्रिक गणतन्त्रात्मक अवस्था छ । तर, जे सोचेर यो व्यवस्था ल्याइयो, त्यो पुरा हुन सकेन् । छिमेकीको हस्तक्षेप व्यापक बढेको छ । यहाँ केही निर्णय गर्न खोज्यो भने छिमेकीलाई बढी चासो हुन्छ । हस्तक्षेप गर्न आइहाल्छन् । हिजो जे जे मुद्दा उठाएर देशमा आन्दोलन भयो, के त्यो पुरा भयो ?

खर्च भन्ने बढेको छ । जनताले पहिले एउटा राजा पाल्थे, अहिले त हजारौं राजा भए । विदेशी हस्तक्षेप घट्नुको साटो भन् बढ्दै गएको छ । राजनीतिक दलहरु देश र जनताका लागि होइन, आफ्नो व्यक्तिगत स्वार्थका लागि आएका हुन् भन्ने पुष्टी नै भइसकेको छ । पार्टी खोल्ने अनि पालैपालो पदमा जाने ।

वर्षौंदेखि यही कम चलिरेहेको छ । टुके पार्टी बनाउने अनि सरकारमा जान बारगेनिङ गर्ने । व्यक्तिगत फाइदा लिने । मुलुकमा लोकतान्त्रिक गणतन्त्रात्मक व्यवस्था आयो तर के परिवर्तन भयो ? नेताहरुले जनतालाई के दिन सके ? वैदेशिक रोजगारी ? जतिपनि विकास भएको छ, २०४६ सालअगाडि नै भएको हो ।

राजमार्गहरु पञ्चायती व्यवस्था हुँदा नै खुलेको हो । अहिलेकाले त बनाउन होइन, बेच्न जानेका छन् । सरकारी सम्पति बेचेर खाइहाले । जनताले २०४६ सालपछि के के विकास भयो ? भनेर नेतालाई सोधे भने उनीहरुले जवाफ दिन सक्दैनन् । देशमा यो व्यवस्था ल्याउन

जनताले धेरै संघर्ष गरेका छन् ।

जन्ताका छोराछोरी शहिद बनेका छन् । कतिपय टुहुरा भएका छन् । राजनीतिक दललाई के छ ? कोही गुमाउनुको पीडा थाहा छैन । नेता भनेका छन्, हावा भाषण ठोकेका छन् । जनतालाई भ्रममा पार्ने, आफू खाइरहने, यो खेल चलिरेहेको छ । यही जसले जे गर्छ, आफ्नो व्यक्तिगत स्वार्थको लागि गर्छ ।

पदका लागि नेताहरुले कतिसम्म गर्छन् ? यसको उदाहरण कांग्रेसका सभापति देउवालाई लिएर हुन्छ । गिरिजाप्रसाद कोइरालाले सभापति नछोडेपछि, प्रधानमन्त्री खानका लागि देउवाले पार्टी नै फुटाए । २०५४ सालमा एमाले फुटेर माले बन्यो । अहिले पनि एमाले फुटि नै रहेको छ ।

केपी एकातिर, माधव अर्कोतिर । माओवादी त टुक्राटुक्रा भइहाल्यो । पद नपाएपछि, पार्टी नै फुटाएर हिँड्नेहरुले देशका लागि विनास्वार्थ काम गर्छन् ? कांग्रेसका महामन्त्री गगन थापा सधैं ठूला नेताको भ्रष्टाचारको फाइल खोल्ने भ्रष्टाचार राख्छन् । उनले भ्रष्टाचार गरेको फाइलचाँहि किन नखोल्ने ?

स्वास्थ्यमन्त्री भएको बेला भ्रष्टाचार गरेका उनको फाइदाचाँहि कसले खोल्ने ? उनलाई त अमेरिकाको 'एजेण्ट' पनि भन्ने गरिन्छ । राष्ट्रिय स्वतन्त्र पार्टीका सभापति रवि लामिछानेले घुमाउरो भाषामा गगनमाथि आरोप लगाइसकेका छन् । भ्रष्टाचारको छानविन आफैंबाट शुरु गरौं ।

जोमाथि पहिल्यै दाग लागेको छ, उसले अर्कामाथि औंला ठड्याउन मिल्छ ? जनताको आँखामा कहिलेसम्म छारो हाल्ने ? आफ्नो सम्पत्तिचाँहि सार्वजनिक गर्न नसक्ने अनि अरुमाथि आरोप लगाउँदै हिँड्ने ? धन्न नैतिकताले दिँदो रहेछ । २०७० सालदेखि अहिलेसम्म पटकपटक काठमाडौं निर्वाचन क्षेत्र नम्बर ४ बाट चुनाव जितेका उनले के गरे ?

त्यहाँ गएको बजेटमा उनले

भ्रष्टाचार गरेको स्थानीयको आरोप छ । बाखा पाल्ने भनेर करोडौं रुपैयाँ अनुदान पचाएको आरोप उनीमाथि छ । विद्यार्थी संगठनको नेता हुँदा हप्ता उठाएको आरोप उनीमाथि छ । एमसीसी पारित गर्न सबैभन्दा ठूलो भूमिका खेल्ने गगन थापा नै हुन् ।

अरुमाथि एउटा औंला ठड्याउँदा अरु औंला आफैँमाथि तेर्सिन्छ, भन्ने उनले बिसँएका छन् । २०७९ मंसिर ४ गते प्रतिनिधि तथा प्रदेश सभाको निर्वाचन हुँदा उनले देशको प्रधानमन्त्री आफू भन्दै भोट मागे । त्यहाँका स्थानीयले पत्याए, भोट दिए । तर, अहिलेसम्म प्रधानमन्त्री हुने कुनै सुरसार देखिँदैन ।

जनतालाई आश्वासन दिने अनि भोट लिएपछि, प्रतिबद्धता पुरा नगर्नेहरुलाई कारवाही गर्न देशमा कुनै कानुन छैन ? यो पनि त विश्वासघात जस्तै हो । गगन थापा अहिले शेखर कोइरालाबाट शेरबहादुरतर्फ सरेका छन् । पदका लागि यता र उता गर्न कम चलिरेहेको छ । नेताहरुका लागि देश कमाइ खाने भाँडो र जनता पदमा पुग्ने खुड्किलो भए । यस्ता व्यक्तिहरु अझैपनि देश बनाउँछु भन्दै हिँडेका छन् । जनता उनीहरुको कार्यक्रममा गएर ताली पिटेरहेका छन् । यिनीहरुलाई अब लखेट्ने कि ताली पिटेर भ्रष्टाचार गर्न, देश सकाउन मनोबल बढाइरहने ? जनताको हातमा छ । बैक तथा वित्तिय संस्था, सहकारी, म्यानपावर, निजी स्कूल, अस्पताल सबैतिर राजनीतिक दलकै लगानी छ ।

पर्दाभित्र बसेर देश लुट्ने, जनताको हर्षिविजोग बनाउने खेल चलिरेहेको छ । भित्रचाँहि लुट भनेर आफ्ना कार्यकर्तालाई सिकाउने अनि बाहिरचाँहि जनताको गुनगान गाउने । देशका नेताहरु सर्पले काचुली फेर्‍याभन्दा छिटो आफ्नो बोली फेर्छन् । अरुले खाएको देख्न नसकेकाहरुको चाल जनताले बुझ्न सकेनन् । जसको मूल्य अहिले चुक्ता गरिरहनुपरेको छ ।

युद्धग्रस्त सुडानमा तीन करोडलाई सहायता

एजेन्सी । संयुक्त राष्ट्रसङ्घले सोमबार २० महिने युद्धपछि सुडानमा आधाभन्दा बढी बालबालिकासहित तीन करोडभन्दा बढी मानिसलाई सहायताको आवश्यकता रहेको बताएको छ । राष्ट्रसङ्घले 'अभूतपूर्व मानवीय सङ्कट' भनेको यस स्थितिमा कूल तीन करोड चार लाख आवश्यकतामा परेका मानिसमध्ये दुई करोड नौ लाख मानिसलाई लक्षित गर्दै चार अर्ब २० करोड डलरको कोष आव्हान गरेको छ । सुडान सेना र अर्धसैनिक त्‍यापिड सपोर्ट फोर्स (आरएसएफ) बीच सन् २०२३ अप्रिलमा सुरु भएको युद्धले सुडान टुक्रिएको छ र अनिकालको सङ्घारमा पुगेको छ ।

दशौं हजार मानिस मारिएका छन् र ८० लाखभन्दा बढी आन्तरिक रूपमा विस्थापित भएका छन् । यसले युद्धअघि २७ लाख विस्थापितका अतिरिक्त सुडानलाई विश्वको सबैभन्दा ठूलो आन्तरिक विस्थापन सङ्कटका रूपमा परिणत गरेको छ । युद्धबाट बच्न थप ३३ लाख मानिस सुडानको सीमा पार गरेर भागेका छन् । यसको अर्थ युद्धपूर्व अनुमानित पाँच करोड जनसङ्ख्याको एक चौथाईभन्दा बढी अहिले विस्थापित भएका छन् ।

सुडानका पाँच क्षेत्रहरूमा पहिले नै अनिकाल घोषणा गरिएको छ र मेसम्ममा थप पाँच क्षेत्रमा अनिकाल फैलिने अपेक्षा गरिएको । सुडानमा हाल ८१ लाख मानिस भोकमरीको सँघारमा छन् । सुडानको सेना-समर्थित सरकारले अनिकाल भएको अस्वीकार गरेको छ । यद्यपि सहायता संस्थाहरूले नोकरशाही अवरोध र जारी हिंसाले सहायता पहुँचमा अवरोध भएको गुनासो गरेका छन् ।

सेना र आरएसएफ दुवैमाथि भोकमरीलाई युद्धको हतियारको रूपमा प्रयोग गरेको आरोप लगाइएको छ । द्रन्द्को धेरैजसो समयमा संयुक्त राष्ट्रसङ्घले यस गरिव उत्तरपूर्वी अफ्रिकी देशमा आफ्नो मानवीय प्रतिक्रियाका लागि लक्षित कोषको एक चौथाई पनि जुटाउन सङ्घर्ष गरेको छ । नागरिकहरूमाथि गरिएका अत्याचारका बावजुद मध्यपूर्व र युकेनका द्रन्द्हरूको छायाँमा परेर सुडानको युद्धलाई प्रायः विश्वको 'बिसँएको' युद्ध भनिएको छ ।

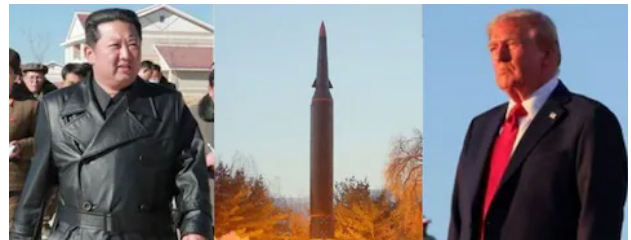
सबैभन्दा धेरै सुन भारतीय महिलासँग

एजेन्सी । सम्पत्ति जोड्नसँगै गरगहनाका लागि पनि सुनको प्रयोग हुन्छ । अझ दक्षिण एशियाका खासगरी भारतीय महिलाहरू त सुनका गहना भनेपछि, हुरुक्कै हुन्छन् । भारतीय महिलासँग कति सुन छन् भन्नेबारे एउटा रोचक जानकारी सार्वजनिक भएको छ । विश्व सुन परिषद्ले सार्वजनिक गरेको नयाँ जानकारीअनुसार भारतीय महिलाहरूसँग कूल २४ हजार टन सुन छ । यो भनेको विश्वमा भएका कुल सुनमध्ये ११ प्रतिशत हो ।

यो विश्वमा सबैभन्दा धेरै सुनको मौज्जात भएका ५ देशको जम्मा सुनभन्दा पनि धेरै हो । परिषद्का अनुसार हाल अमेरिकसँग सबैभन्दा धेरै ८ हजार टन सुन रहेको छ । दोस्रोमा जर्मनीसँग ३ हजार ३ सय टन छ भने तेस्रोमा इटालीसँग २ हजार ४ सय ५० टन, चौथो फ्रान्ससँग २ हजार ४ सय टन र रुससँग १ हजार ९ सय टन सुन मौज्जात रहेको छ ।

भारतीय कानुनमा विवाहित महिलाले ५ सय ग्राम सुन राख्न कुनै कर तिर्नुपर्दैन । त्यसैगरी, अविवाहित महिलाले २ सय ५० ग्राम सुन राख्दा कर तिर्नु पर्दैन । पुरुषले भने १ सय ग्रामभन्दा धेरै सुन राख्दा कर तिर्नुपर्छ ।

ब्यालेस्टिक मिसाइल लञ्च गर्दै ट्रम्पलाई उ. कोरियाको कडा सन्देश

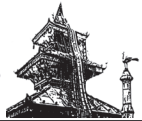

एजेन्सी । अमेरिकी विदेशमन्त्री एन्टोनी ब्लिन्केनले दक्षिण कोरियामा अधिकारीहरूसँग भेट गरिरहँदा उत्तर कोरियाले जनवरी ६ मा ब्यालेस्टिक मिसाइल परीक्षण गरेको थियो । दक्षिण कोरियाली सैन्य स्रोतका अनुसार, "उत्तर कोरियाले पूर्वी सागरको दिशामा एक अज्ञात ब्यालेस्टिक मिसाइल प्रहार गरेको छ ।" मिसाइल करिब ११०० किलोमिटर (६८० माइल) उडेर समुन्द्रमा खसेको थियो । जापानी अधिकारीहरूले यसको पुष्टि गरेका छन् ।

अमेरिकी विदेशमन्त्री एन्टोनी ब्लिन्केन दक्षिण कोरियाको भ्रमणमा रहेका बेला यो परीक्षण भएको हो । उत्तर कोरियाको यो मिसाइल प्रहारको जवाफमा दक्षिण कोरियाले पनि समुद्रमा ब्यालेस्टिक मिसाइल हानेर आफ्नो शक्ति प्रदर्शन गरेको थियो । यो विकासले उत्तर कोरियाको मिसाइल परीक्षणलाई लिएर बढ्दो तनावलाई प्रतिबिम्बित गर्दछ, जबकि अन्तर्राष्ट्रिय समुदायले उत्तर कोरियाको सैन्य परीक्षणहरूमा नजर राख्छ ।

उत्तर कोरियाले ब्यालेस्टिक मिसाइल परीक्षण गरेपछि, दक्षिण कोरियाले आफ्नो सुरक्षा प्रणालीलाई थप मजबुत बनाएको छ । दक्षिण कोरियाली सैन्य स्रोतहरूले भने कि देशले "थप मिसाइल परीक्षणहरूको लागि निगरानी र सतर्कतालाई बलियो बनाएको छ" र प्रतिक्रियामा "अमेरिका र जापानसँग नजिकको समन्वयमा" काम गरिरहेको छ । विशेष कुरा के छ भने यो मिसाइल परीक्षण यस वर्षको पहिलो हो र यो डोनाल्ड ट्रम्पले अमेरिकी राष्ट्रपति चुनावमा पदभार ग्रहण गर्नुभन्दा दुई साताअघि भएको थियो ।

त्यसबेला सियोलमा रहेका अमेरिकी विदेशमन्त्री एन्टोनी ब्लिन्केनले प्योङयाङको यो कदमको निन्दा गरेका थिए । एन्टोनी ब्लिन्केन र उनका दक्षिण कोरियाली समकक्षी जो ताए-युलले सोमबार संयुक्त रूपमा उत्तर कोरियाको क्षेप्यास्त्र परीक्षणको कडा आलोचना गरे । यो विकासले उत्तर कोरियाको सैन्य परीक्षणका कारण बढ्दो क्षेत्रीय तनावलाई प्रतिबिम्बित गर्दछ, र अन्तर्राष्ट्रिय समुदायले गहिरो चिन्ता व्यक्त गरेको छ ।

थिमि टाइम्स

– छिमेकी तथा आफना साथीभाइको निन्दा गर्ने बानी परापूर्व कालबाटै मानिसको मनोरंजनको विषय बन्दै आएको छ ।

- प्रेमचन्द

सम्पादकीय

संविधान संशोधनको मुद्दा जनताको निराशा चिर्नमा मात्र प्रयोग नहोस् !

नेपालको संविधान, २०७२ को संशोधनको विषयले अहिले निकै चर्चा पाएको छ । नेपाली कांग्रेस र नेकपा एमालेको गठजोडको सरकार यसै विषयमा सहमती गरी पालैपालो सरकारको नेतृत्व गर्ने शर्तसहित बनेको थियो । तर कालान्तरमा यो विषय ओभरलेमा पर्दै गयो । आम जनमानसमा सरकारको काम कारवाहीलाई लिएर आलोचना राजनीतिक दल प्रति नै अविश्वास बढ्न थालेको र जनतामा निराशाको भावना फैलिदै गएको कारण पुनः संशोधनको विषय उठाइएको आकलन गरिएको छ । तर, अहिले उठाइने विषयवस्तुको सैद्धान्तिक पक्षमा भने ध्यान दिइएको देखिँदैन ।

अर्को तर्फ नेकपा एमाले, नेकपा माओवादी केन्द्र र नेपाली कांग्रेस आ-आफ्नो राजनीतिक दलको केन्द्रिय समितिको बैठकमा व्यस्त छन् भने सरकारमा सामेल राजनीतिक दल जनतामा फैलिएको निराशा चिर्नकै लागि पनि पुनः संविधान संशोधनको मुद्दा उठाइरहेको विज्ञहरूको ठम्याई रहेको छ ।

यसमा नेपाली कांग्रेसका महामन्त्रीहरूले ५ वर्षसम्म प्रधानमन्त्री फेर्न नमिल्ने प्रावधान संविधानमा राख्नुपर्ने प्रस्ताव सार्वजनिकरूपमा अगाडि सारेका छन् । संसद्को सबैभन्दा ठूलो तथा सत्ताको प्रमुख साभेदार दलका महामन्त्रीहरूको प्रस्तावलाई गम्भीरतापूर्वक लिइनु स्वाभाविकै हो । अहिले देखिएको अस्थिरतालाई नियन्त्रण गर्न सबैभन्दा धेरै बालिग मत ल्याउने दलको नेता ५ वर्षे प्रधानमन्त्री हुने र दोस्रो दल विपक्षमा रहने व्यवस्था संविधानबाटै गर्ने कांग्रेसका महामन्त्रीहरूले राखेका छन् । भट्ट सुन्दा उपयुक्त लागे पनि यो प्रस्ताव सैद्धान्तिक र व्यवहारिक दृष्टिबाट भने अनुपयुक्त देखिन्छ ।

वर्तमान संविधानले अपनाएको शासन पद्धति मूलतः संसदीय नै हो । यसैले संसदीय पद्धतिको अभ्यास र मान्यताविपरीत संशोधन गरियो भने यो थप अव्यावहारिक हुनेछ । महामन्त्रीहरूको प्रस्ताव मूलतः सामयिक राजनीतिमा विकृतिहरूबाट प्रेरित देखिन्छ । संसद्को सबैभन्दा ठूलो दल भएर पनि सत्ताको नेतृत्व गर्न नपाएको पीडा पनि सायद यस मार्फत व्यक्त भएको छ ।

संसद्को सबैभन्दा ठूलो दलको नेतालाई सरकार बनाउन नदिएर यसपटक तेस्रो दलको नेताले तीनपटक सरकार बनाए । नेपाली कांग्रेस र नेकपा (एमाले)ले संसदीय मर्मविपरीत जनादेश नपाएको सानो दलको नेतालाई सरकारको नेतृत्व नसुम्पेको भए तेस्रो नेकपा (माओवादी केन्द्र)का अध्यक्ष प्रधानमन्त्री बन्न पाउने थिएनन् । संसदीय शासन पद्धतिको सुन्दर पक्ष नै सरकार परिवर्तन गर्ने सहज संवैधानिक व्यवस्था हो । यसलाई विकृत त सत्ताका लागि जे पनि गर्न तम्सनेहरूले बनाएका न हुन् । यसैले प्रतिनिधि सभामा बहुमत सिद्ध गर्नेले सरकार बनाउने संसदीय अभ्यास खोटी होइन । खोटी त सत्तासँग सिद्धान्त साँद्वन तम्सनेहरूको नियत हो ।

यथार्थमा विकृति पद्धतिमा नभएर अहिलेको नेपाली राजनीति र केही हदसम्म समाजको पनि पात्र र प्रवृत्तिमा छ । यसैले निदानको खोजी पनि पद्धतिभन्दा पात्र र प्रवृत्तिमा गर्नुपर्छ । संवैधानिक परिषद्को मर्म नै मर्मगरी गरिएको ‘ओली संशोधन’ र ‘काइते नियुक्ति’, न्याय परिषद्वा नेपाल बारको किचलो वा वरीयता मिचर मुख्य सचिव बनाउन विशेष पद सिर्जनादेखि राजदूत नियुक्तिसम्ममा विकृतिहरू पद्धतिका उपज नभएर पात्रका प्रवृत्तिबाट उब्जेका हुन् ।

सामयिक राजनीतिमा ‘सिद्धान्त’का तुलनामा ‘व्यवहार’लाई बढी महत्त्व दिने गरिएको पाइन्छ । सम्भवतः संविधान संशोधनको विषयमा पनि सिद्धान्त गौण बनाउन खोजिएको हुनसक्छ । अहिलेको मुख्य समस्या भनेको राजनीतिक दलका नेताहरूको लागि सिद्धान्तविपरीतको सम्झौता नै बनेको छ । जसबाट जहिले पनि र हरेक समय सत्ता भोग गरिरहने र एक आपसमा दाषारोपण गर्दै आम जनतालाई गुमराहमा पार्ने रणनीति बर्तमान राजनीतिक दलको रहेको विगतको राजनीतिक दलको सत्तामा जानका लागि अपनाइएको प्रवृत्तिबाट पनि स्पष्ट देखिएको छ । यसर्थ सिद्धान्त, अभ्यास र मान्यताविपरीत संशोधन गरियो भने जनताका प्रतिनिधिले पारित गरेका संविधान कागजको खोस्तामा बन्न सक्दछ तसर्थ पनि संविधान संशोधनको बहस देश जनता र भावी समृद्ध नेपालको लागि होस् । साथै हाल नेकपा माओवादीले अगाडि सारेको जनताबाट प्रत्यक्ष निर्वाचित सरकार प्रमुखको अवधारणाका बारेमा पनि सोच्न जरुरी छ । तर राजनीतिक दलहरूको विगतको रवैयाले यो स्थिति आउने देखिँदैन । तसर्थ संविधान संशोधनको मुद्दा मात्र आम जनताको निराशा चिर्नमा मात्र प्रयोग नहोस् ।

सन्त राष्ट्रपतिको आत्मस्वीकृति-जनता भोको राखेर कसरी टन्न खान सक्छु ?

● संकेत कौइराला

नेपाल र पूर्वी युरोपमा पर्ने देश अल्बानियामा एकै वर्ष बहुदलीय व्यवस्था पुनर्स्थापित भएको हो । यहाँ पञ्चायतविरुद्ध राजनीतिक दलहरूले आन्दोलन गरी लोकतन्त्र स्थापना गरेजस्तै त्यहाँ पनि निरंकुश शासक अनवर होक्साले कायम गरेको शासन व्यवस्था उल्टाउने काम भएको थियो । लोकतान्त्रिक गणतन्त्र अवलम्बन गरेका यी दुवै देशले समान नियति भोग्दै आएका छन् । अहिले समृद्धिको लय समातेको अल्बानियाली जनताको प्रतिव्यक्ति आय चार हजार डलर पुगेको छ ।

बहुदलीय शासन व्यवस्था आएपछि पनि मुलुक पुनः द्वन्द्वमा गएर शान्ति प्रक्रियामा आएको डेढ दशक नाघ्दा पनि नेपाली जनताको जीवनस्तरमा तात्त्विक भिन्नता आएको छैन । शासन सत्ता नेता र तिनका सेवकको व्यवस्थापन गर्ने अखडा बन्दै गएका छन् । खाना, नाना र छानाका मूलभूत विषय प्राथमिकतामा नपर्दा त्यसको अपजस शासन व्यवस्थाले भोग्नुपरेको छ ।

पदमा हुँदा त ठीकै हो, पदमुक्त भएका नेताहरूको सुविधाका लागि बेहिसाव धनराशि र जनशक्ति खर्च हुने गरेको छ । जनताका प्रतिनिधिहरू जनताबाटै असुरक्षित रहेको छनक दिने गरी सरकारी सेनामेना अधिपछि लगाएर हिँड्ने प्रतिस्पर्धाले राजनीतिप्रति वितृष्णा बढ्दो छ ।

तीन दशकअघि सत्तामा पुगेका नेताहरू अहिलेसम्म सरकारी सेवा सुविधामा लिप्त छन् । नेताहरू सादगी हुन सम्भव छैन ? सरल र सहज जीवनयापनमा उनीहरूको रुचि किन देखिँदैन ? फौजी अधि पछि लगाउँदा उनीहरूको राजनीतिक भविष्य कति दीर्घकालीन होला ? यसै सन्दर्भमा लोकतन्त्र स्थापनापछि सत्तामा आएका अल्बानियाका सादगी राष्ट्रपति डा. सली बेरिशाको दैनिकी यहाँ प्रस्तुत गरिएको छ । सन् १९९० को डिसेम्बरमा भएको अल्बानियाको प्रजातान्त्रिक आन्दोलनले अनवर होक्साले कायम गरेको निरंकुश साम्यवादी सरकार विस्थापित गरेको थियो । यो आन्दोलनमा सक्रिय नेतृत्व गर्ने बेरिशा पाँच वर्ष निरन्तर राष्ट्रपति भए ।

सन् १९४४ मा उत्तरी अल्बानियामा जन्मेका यिनी आन्दोलन पूर्वसम्म १९६७ देखि नै तिराना अस्पतालमा सर्जनको रूपमा कार्यरत थिए । यिनकी श्रीमती लिरी डाक्टर थिइन् । उनीहरूका एक छोरी र एक छोरा छन् । यौटा प्रजातान्त्रिक मुलुकको राष्ट्राध्यक्षले कस्तो आदर्शलाई जीवनको अंग बनाउनुपर्छ, त्यो उनको दिनचर्याले स्पष्ट गर्छ । भण्डै एकै समयमा प्रजातान्त्रिक व्यवस्था प्राप्त अल्बानियाका यी राष्ट्राध्यक्षको दिनचर्याबाट हाम्रो देशका नेताले पनि केही सिक्न सकिने देखिन्छ । पढौं दैनिकी उनकै बोलीमा ।

प्रायजसो म बिहान ६ बजे उठ्छु । म राष्ट्रपति हुँ तर तिरानाका नागरिक भैं मेरो पनि पानीको लागि टाईम टेबल छ । बिहान ४ बजेदेखि ७ बजे, मध्याह्न डेढ बजेदेखि ३ बजे र कहिलेकाहीँ साँझ साढे सातदेखि १० बजेसम्म । त्यसकारण दाही बनाउन र नुहाउन मैले त्यो समयको ख्याल गर्ने पछ्छु ।

मेरी पत्नीले ब्रेकफास्ट तयार गरिँछन्- अति सामान्य दही, चीज, कफी बस् । कहिलेकाहीँ म अस्पेट पनि खान्छु तर धेरैजसो सुक्खा खाना नखान प्रयास गर्छु । जस्तो म पेटप्रति सजग छु । अल्बानियामा खानाप्रति सौखिन हुन कठिन छ । खाना सबैको लागि

अभाव छ । मेरी श्रीमतीले पसल पसल चाहारेर जे पाइन्छ, त्यो खानाको बन्दोबस्त गर्न प्रशस्त समय खर्च गर्नुपर्छ । म कतिपय घरायसी काममा पत्नीलाई मद्दत गर्ने हरप्रयास गर्छु ।

लामा लामा लाइन हुन्छन् । भाउ महँगो हुन्छ । हामीलाई निश्चय नै अलि सजिलो हुन्छ । तर मेरो तलब धेरै छैन । पहिलेका नेताहरूको तलब धेरै हुन्थ्यो । तर मैले पहिला जसरी बस्थेँ, त्यसरी नै बस्न उत्प्रेरित गरेको छु । सर्वसाधारणले कस्तो जीवन बाँच्छन् ? यस्तै नागरिकन म कसरी तिनीहरूले बाँचेका छन् त्यो थाहा पाउन सक्छु ? म परिवर्तन हुन अस्वीकार गर्छु ।

म डाक्टर हुँदा जुन फ्ल्याटमा बस्थेँ, त्यसैमा बस्छु । त्यसमा तीनवटा कोठा र यौटा सानो भान्सा कोठा छ । यो धेरै सानो छ । रक्षा मन्त्रालयसँग सम्बन्धित यौटा विशेष टेलिफोन लाइन थपिएको छ, नत्र सबथोक उही नै छ । त्यो ठाउँमा म र लिरी मात्रै डाक्टर थियौं । थुप्रै परिवारका घरमा हामी जान्थ्यौं । तिनीहरू अति नै असल मानिस थिए । हामीबीच राम्रो सम्बन्ध थियो ।

म राष्ट्रपति भवन दैनिक करिब आठ बजे दैनिक गाडीबाट पु-याइन्छु । मलाई तत्कालै चिट्ठीले भरिएका फाइल, प्रश्नहरू र मिटिङका लागि माग गरिएको फाइल दिइन्छ । त्यो भण्डेखि राति अवेरसम्म म व्यस्त हुन्छु । मेरो देशले अत्यन्त कठिन परिस्थिति भोगिरहेको छ । सरकारको प्रशासन संयन्त्र प्यारालाइसिस भएको छ, अर्थतन्त्र नष्ट भएको छ ।

हामीले खाना र औषधीको लागि अरु देशमा भर पर्नु परेको छ । जनतामा प्रजातन्त्रको प्रतिफल हेर्न अति अधैर्य छन् । स्वतन्त्र व्यापार संघहरूले गएको महिना राम्रो तलबको लागि दबाव दिन हडताल गरे । अफसोच हामीले गर्नसक्ने कुनै कुरा छैन ।

यतिका समस्याहरू भएर पनि म हतोत्साही हुन सकिदैन । यदि तपाईं हतोत्साह हुनुभयो भने यहाँ हार्नुहुन्छ । तपाईं दञ्चो हुनैपर्छ । म साधारणतया हाम्रा जनता असल छन् भन्ने कुरामा विश्वास राख्छु, त्यस्तै अवस्था क्रमशः उत्साहवर्द्धक हुँदै गएको छ । हामीले आगामी दुई तीन महिनामा केही ठोस काम गर्न सक्थौं भने अल्बानियालीहरूले निष्कर्ष निकाल्ने छन- स्थिति परिवर्तन हुँदैछ । राम्रोतर्फ र वित्तिको अध्यारो समय पछाडि धकेलिँदैछ ।

मेरो इतिहास अत्यन्त सामान्य छ । मेरो देशले भने डरलाग्दो परिस्थिति भोग्दैछ । त्यसले जनताको स्वतन्त्रता हरण गर्दैछ भन्ने लाग्यो । यसलाई सहन सकिन र सरकार विरुद्ध जाने निर्णय गरेँ । मेरो व्यक्तिगत महत्वाकांक्षाका लागि होइन, यौटा नागरिकको कर्तव्य पालन गर्नको लागि । सबैभन्दा पहिले मैले श्रीमती र छोराछोरीसँग सल्लाह गरें ।

तिनीहरू धेरै चिन्तित भए । तर पछि मेरो कुरा स्वीकारे । त्यसकारण १९८९ देखि मैले लेख लेख्न थालें । अन्तर्जातिहरू दिन थालें । सरकारविरुद्ध सम्भव भएसम्मका सबै कुरा गर्न थालें । देशभित्र बाहिर पनि । खतरा त निककै थियो । राज्यको कुरता सबै जान्दथे । हजारौं राजबन्दीहरू थिए । मानव अधिकारमाथि अतिक्रमण गरिएको थियो ।

म कुनै पनि हालतमा प्रजातन्त्र आउने कुरामा दुक्कै थिएँ, जब हामीले प्रजातान्त्रिक दल बनायौं । प्रदर्शनको बेला रक्तपात हुनसक्ने सम्भावनाप्रति ज्यादै चिन्तित थिएँ । हुन त

त्यतिबेला सबथोक विद्यार्थीहरूसँगै छाड्न सकिन्थ्यो, त्यो सजिलो हुन्थ्यो, तर मैले पहिल्यै निर्णय गरिसकेको थिएँ- म दबावलाई सामना गर्न प्रतिवद्ध भइसकेको थिएँ, यसलाई मैले कहिल्यै पनि नकारिन ।

दिउँसो दुई बजेसम्म म ती मानिसहरूलाई भेट्छु, जसले मसँग भेट्न चाहेका हुन्छन् । विभिन्न संघ संगठनका प्रतिनिधि र जनसाधारण जो आफ्नै लागि कुरा गर्न आएका हुन्छन् । म भ्याएसम्म धेरैलाई भेट्छु । जसरी डाक्टरले रोगीहरूको कुरा सुन्नुपर्छ, त्यसरी नै मैले मेरा जनताको कुरा सुन्नुपर्छ । त्यतिबेला राष्ट्रपतिलाई खाना खाने फुर्सद पनि हुँदैन ।

अपराह्न म फेरि कार्यालयको काम गर्न थाल्छु, विदेशी प्रतिनिधिमण्डलसँग भेटघाट इत्यादि । मलाई भर्तिसाथ कपडा पहिरेर बस्नु जरुरी हो भन्ने लाग्छ । मैले केही थान सुट सिलाएको छु । केही बाहिरबाट किनेर ल्याएको छु । मलाई लाग्छ कपडा छान्न म जान्दछु । त्यसो त मेरी पत्नीले पनि मलाई सल्लाह दिन्छिन् ।

राति आठ बजेपछि मैले अरु बैठकमा सम्मिलित हुनुपर्छ । म न्याय परिषद्को अध्यक्ष हुँ । जसले देशभरिका न्यायालयमा नयाँ अधिकारीहरू नियुक्त गर्ने सम्बन्धी कानुन तर्जुमा गर्दैछ । म सक्दो र सम्भव भएसम्म विकेन्द्रीकरण गर्न चाहन्छु देश चलाउने ठीक ठाउँको लागि ठीक मानिस पाउने कठिन छ । अल्बानियामा विज्ञ मानिस प्रशस्त छन् । यतिबेलासम्म तिनीहरूले देश छाडिसकेका छैनन् तर हामीले तिनलाई सक्दो छिटो खोज्नुपर्छ ।

मैले जिन्दगीमा एक अथवा दुईपल्ट मात्रै होक्सालाई भेटेको छु । म उसको डाक्टर कहिल्यै भइरँ । धेरै मानिसले म उसको डाक्टर हुँ भन्दछन् । उसका लेख र किताब पढ्दा ऊ निककै निर्दयी भएको स्पष्ट हुन्छ । उ ठान्दथ्यो- उ सधैं ठीक छ । सबै मानिस उविरुद्ध छन् । उ सबथोक जान्दछ । उ हाम्रो इतिहासको सर्वाधिक वियोगान्त चरित्र हो । हेर्नेस उसको त देशलाई सामना गर्ने कर्कट बंकरको सिद्धान्त । तपाईं अल्बानियामा जहाँ उभिए पनि बंकर देख्नुहुन्छ । उसले हामीलाई बंकरमा गाडेको थियो ।

राति करिब साढे एघार बजे अथवा मध्यराति म घर ल्याइपुर्‍याइन्छु । मेरी श्रीमतीले मलाई प्रायजसो खाना तयार पारिराखेकी हुन्छिन्- हुनसक्छ खुब चिसो मासु, सलाद र लेमोनेटेड । लिरीले नै सबै पकाउने काम गरिँछन् किनने पकाउने शक्ति नै बाँकी रहेको हुँदैन ।

म आफ्नो स्वास्थ्यको विषयमा सचेत छु । मेरो स्वास्थ्यसँग देशको स्वास्थ्य जोडिएको छ । म ज्यादै नै धेरै कफी पिउँछु । तर चिनी विनाको । रोटी वा पाउरोटी नखान कोशिस गर्छु । दिनभर कुर्सीमा बसेर काम गर्दा तौल बढ्ने खतरा हुन्छ । त्यसैले दैनिक व्यायाम पनि मेरा लागि अपरिहार्य छ । घर आइपुग्दा म धेरै थाकेको हुन्छु ।

सिद्धान्ततः मलाई आइतबार छुट्टी मिल्छ, तर प्रायजसो आइतबार प्रतिवेदन पढ्न, तयार गर्न तथा अरु बैठक जसलाई टाँने सकिन्न, त्यसमा सामेल हुनुपर्छ । कहिलेकाहीँ हामी पैदल हिड्छौं र साथीभाइकोमा जान्छौं । समय मिलेको खण्डमा म अस्पताल जान्छु । आफ्ना दौतरीहरूलाई भेट्छु । साथीहरू फोन गरेर ढिलो भेट्न आउँछन् । उनीहरूसँग भेट्दा म आफूभित्र वेग्ले आनन्दको अनुभूति गर्छु । त्यस अलावा संगीत सुन्ने आनन्द लिनु मेरो अर्को बाटो हो ।

संगीतमा क्लासिकल, आधुनिक र रक सबै सुन्छु । कहिलेकाहीँ ऐतिहासिक उपन्यासका पाना पनि पल्टाउँछु । तर पदीय जिम्मेवारीका कारण मलाई पढ्ने सुविधा एकदम कम छ ।

राजनीतिक जिम्मेवारीलाई पनि चिकित्सकीय सेवाकै रूपमा मैले हेरेको छु । पहिला सेवाको दायरा थोरै भएपनि अहिले फैलिएको छु । अझ भनौं म देशको म्यानेजर हुँ । देशलाई घर मान्ने हो भने अभिभावक पनि हुँ । अभिभावकले परिवारका सबै सदस्यका गुनासोको निदान खोज्नुपर्छ । मेरो कामले परिवारका तीनपुस्ता आकर्षित हुन सकेनन् भने मैले आर्जन गरेको राजनीतिक दर्शन असफल हुनु पनि हो ।

यसअधिका शासक कसरी फेल भए ? उनीहरू जनताका नजरमा किन बिफ्राए ? त्यसबारे म जानकार छु । जनतामाथि शासन गर्छु भन्ने सोच नै गलत हो । राजनीतिक उच्चासनमा बस्नेले त समन्वय गर्ने हो । जब जनताले राजनीतिकर्मीलाई आफ्नो प्रतिनिधि बनाएर पठाउँछ भने उ त जनताको वारेस हो नि । यी विषयले मलाई बारम्बार घाँचिरहन्छ ।

मैले मुलुकको आर्थिक, राजनीतिक, सामाजिक, सामरिक, कूटनीतिक हरेक विषयमा आफ्नो दृष्टि पुर्‍याउनु पर्छ । कान्तिपछि मेरो नेतृत्वमा बनेको सरकारलाई विश्व परिवेशमा साझा धारणा बनाउन पनि मैले दिनरात खट्नु पर्छ । जनताका आवश्यकता विषयले त मलाई सपनामा पनि चैन दिँदैनन् । शुद्ध खानेपानी समेत जनताको पहुँचमा नपुगेको अवस्था छ । विश्वका समृद्ध भनिने मुलुकले पनि आफ्नो पहिलो पाइला शिक्षा र स्वास्थ्यबाटै शुरु गरेका हुन्छन् ।

सुशासन अर्को पेचिलो प्रश्न बनेर मेरा अघि उभिएको छ । जनताले न्याय पाएनन् भने अरु विषय फन्टुस गफ हुन्छन् । पूर्वाधार, रोजगारीका विषय त छँदै छन् । त्यसका लागि राजनीतिक स्थायित्व प्रमुख विषय हो । राजनीतिले उत्पादन गरेको समस्या राजनीतिकै सेकतापले निको पार्नु पर्नेछ । यो उद्देश्य प्राप्तमा मेरो मात्र प्रयास पर्याप्त हुँदैन । राज्यका हरेक संयन्त्रमा यो हुटहुटी जान्न आवश्यक छ । थोरै समयभित्र जनताको विश्वास आशामा बदल्न सकिएन भने आत्मघाती हुनेमा म सचेत छु ।

पेशाले म डाक्टर हुँ । पत्नी पनि यही पेशामा छिन् । राजनीतिबाट मुक्त भएपछि घरपरिवार चलाउने माध्यम पनि यही नै हो । मेडिकलमा काम गर्नेका अभ्यास त्यतिकै महत्त्वपूर्ण हुने भएकाले फुर्सद निकालेर भए पनि म आफ्नो नित्यकर्म छोड्न चाहन्न ।

दुई सन्तानको अभिभावकत्व निभाउन पनि उत्तिकै जरुरी छ । व्यस्तताको बहानामा बाबुको सामीप्यलाई ख्याल गरिन भने अर्को पुस्ता आशावादी नहुन सक्छ । त्यो सँगै अर्को महत्त्वपूर्ण विश्व रंगमञ्चमा अल्बानिया देशकै उपस्थिति अग्लो देखाउन मैले ज्ञानको दायरालाई फराकिलो बनाउनु पर्छ । भावनाले मात्रै प्रतिस्पर्धाको उचाई भेट्न कठिन छ ।

अन्तिम निष्कर्ष के हो भने म आफूले दिनभर गरेका कामको विश्लेषण गर्छु । म भविष्यप्रति चिन्तित हुन्न । यसका लागि नयाँपुस्ता तयार छ । तिनीहरू कौशलपूर्ण र पूर्णरूपले तन्तयारको अवस्थामा छन् । म तिनीहरूलाई अत्यन्त प्रेम गर्छु । तिनीहरू देशका भविष्य हुन् । यही मीठो कल्पनामा म निदाउने गर्छु ।

खबरहवबाट

‘व्यवसायिक जीवनमा नम्बर मुल्यांकन हुँदैन’ काउन्सिल अध्यक्ष शाह

काठमाडौं । दक्ष युवाहरु स्वदेशमै बसेर काम गर्न अवसर र संभावनाहरु प्रसस्त रहेको नेपाल इन्जिनियरिङ काउन्सिलका अध्यक्ष प्रा.डा. पदम बहादुर शाहीले बताउनु भएको छ । स्वदेशमा प्राविधिक जनशक्तिहरुको माग दिनप्रतिदिन बढिरहेको बताउँदै काउन्सिल अध्यक्ष शाहीले हरेक क्षेत्रमा मेहनत र संघर्ष गर्ने युवाहरुले सफलता प्राप्त गर्ने बताउनु भयो ।

मुनाफारहित सामाजिक शैक्षिक संस्थाका रूपमा सञ्चालित नेपाल इन्जिनियरिङ कलेज (नेक) वाट सिभिल तथा सिभिल एण्ड रुरल इन्जिनियरिङ उत्तिर्ण १९ औं व्याचका विद्यार्थीहरुलाई विदाई गर्दै प्रा.डा. शाहीले प्राविधिक जनशक्ति खासगरी इन्जिनियर हरूले स्वदेशमै राम्रा अवसरहरु पाउने जिकीर गर्नुभयो । ‘विगतमा भन्दा अहिले इन्जिनियरिङ क्षेत्रमा स्कोप छ । तर, तपाईंहरुले कलेजमा अध्ययन गरेको भन्दा बढ्ता मेहनत व्यवसायिक जीवनमा गर्नुपर्छ ।’ इन्जिनियरिङ अध्ययन गर्दैगर्दा असाइनमेन्ट सम्मिट गर्नु भयो, रिपोर्ट बनाउनु भयो भाइवा गर्नुभयो । हामीले पनि त्यही गरेर आएका हौं । तर, तपाईंको अबको जीवन भनेको नम्बरमा मुल्यांकन हुँदैन अब तपाईंको जीवन एस र नोट हो । कि तपाईं पास हुनुहुन्छ कि फेल हुनुहुन्छ ।’ सफल हुनको लागि व्यवसायिक जीवनमा प्रत्येक पल परीक्षा दिइरहनु पर्ने भन्दै प्रा.डा. शाहीले भन्नुभयो ।

आफ्नै सफल बनाउन समाज र समय अनुसार व्यवसायिक रूपमा ज्ञान अनुसार सीप हुनुपर्ने भन्दै प्रा.डा. शाहीले विश्वविद्यालयको अध्ययनले ज्ञान दिन सकेपनि सीप नदिएको बताउनु भयो । ‘विश्वको कुनैपनि विश्वविद्यालयले ज्ञान दिन्छ, सीप दिँदैन, सीप

सिक्नका लागि हरेक दिन आफ्नो फिल्डमा पढ्नु पर्छ । नयाँ कुरा जान्नुपर्छ ।’ व्यवसायिक जीवनमा इमान्दारिता, नैतिकता र लगनशीलता अपरिहार्य भएको भन्दै उहाँले देश र समाज बनाउन दक्ष युवा जनशक्तिको महत्वपूर्ण भूमिका रहने बताउनु भयो ।

कार्यक्रमका विशिष्ट अतिथी नेपाल सरकारका पूर्वसचिव तथा नेकका पुर्वप्राध्यापक मनिराम गेलालले नेपालको विकासमा इन्जिनियरहरुको भूमिका रहेको भएपनि सरकारी सेवामा पर्याप्त इन्जिनियरहरु नरहेको बताउनु भयो । नयाँ जनशक्तिलाई अनुभवको अभाव भन्दै अवसर नदिँदा उनीहरु अवसरको खोजीमा बाहिरिँदै गएकोमा चिन्ता व्यक्त गर्दै उहाँले नयाँलाई पनि अवसर दिइनुपर्ने बताउनु भयो । ‘हाम्रो पोलिसीमा कमजोरी छ । कन्सल्टिङ सर्भिसेसका लागि जनशक्ति माग गर्दा पनि १५, २० वर्ष सम्बन्धीत विषयमा काम गरेको अनुभव चाहिने मापदण्ड राख्छौं । नयाँ गोल्डमेडलिस्ट र टपरहरु भने बजारमा काम खोज्दै बस्नुपरेको अवस्था छ । यसलाई चेन्ज गर्न आवश्यक छ ।’ सुखी नेपाली समुन्त नेपाल निर्माणका लागि दक्ष प्राविधिक जनशक्ति नै चाहिने भएकाले नयाँलाई अवसर दिइनुपर्ने उहाँको जोड छ ।

गेलालले कामको मुल्यांकन गर्नेहरुको संख्या बढि र काम गर्नेहरुको संख्या कम हुँदा देशलाई घाटा भइरहेको बताउनु भयो । पूर्वाधार निर्माणका क्षेत्रमा बढी आरोपहरु लाग्ने भएकाले पेशागत मर्यादा र इमान्दारिता कायम गर्दै करियर डेभलपमेन्टमा अगाडी बढ्न नव इन्जिनियरहरुलाई शुभकामना दिनुभयो । साथै, नेपालमै केही गर्ने वातावरण बन्दै गइरहेकोले आशावादी भएर मेहनत गर्न

सुभाव दिनुभयो । कलेजका प्राचार्य दुर्गाप्रसाद भण्डारीले कलेजबाट उच्च शिक्षा हासिल गरेका विद्यार्थीहरुले व्यवसायिक क्षेत्रमा प्राप्त गर्ने सफलता नै कलेजको सफलता भएको बताउँदै व्यवसायिक क्षेत्रमा मर्यादा र अनुशासन कायम गरेर अगाडी बढ्न अनुरोध गर्नुभयो । ‘तपाईंहरुले कलेजको ब्राण्ड एम्बेस्डर हो । तपाईंहरुले प्राप्त गर्ने सफलता नै हाम्रो सफलता हो । जूनसुकै पदमा रहेर काम गर्दा म नेपाल कलेजको विद्यार्थी हुँ भन्ने नविर्सनु होला ।’ समाज र राष्ट्रसँग जोडिएर काम गर्नुपर्ने भएकाले व्यवसायिक जीवनमा पेशागत इमान्दारिता, नैतिकता र मर्यादा महत्वपूर्ण रहेको भन्दै प्राचार्य भण्डारीले भन्नुभयो ।

कलेज सञ्चालक समिति सदस्य समेत रहनु भएकी प्राध्यापक सावित्री त्रिपाठीले ४ वर्षको अध्ययन समाप्त गरेर व्यवसायिक जीवनमा प्रवेश गर्दा नैतिकवान भएर अगाडी बढ्नुपर्ने बताउनु भयो । व्यवसायिक जीवनमा नैतिकता र इमान्दारिता ठूलो कुरा भएको जिकीर गर्दै ४ वर्षको पढाईले मात्र अगाडी बढ्न नसकिने भएकोले त्यसपछिको उच्च शिक्षा हासिल गर्न तथा व्यवसायिक जीवनमा हरेक दिन केही न केही सिक्नुपर्ने बताउनु भयो ।

यस्तै कलेजका सहायक प्राचार्य मोहनध्वज केसीले व्यवसायिक जीवनमा प्रवेश गर्ने विद्यार्थीहरुलाई शुभकामना दिँदै कलेजले आउँदा दिनहरुमा पनि जस्तोसुकै सहयोग गर्न तयार रहेको बताउनु भयो । उहाँले इमान्दार र नैतिकवान भएर अगाडी बढ्दा सफलता हासिल गर्न सकिने जिकीर गर्नुभयो ।

विदाई कार्यक्रममा नव इन्जिनियर विद्यार्थीहरुले ४ वर्ष स्नातक तहको अध्ययनका क्रममा विताएका पलहरुको स्मरण गर्दै प्राध्यापकहरु र कलेज परिवारलाई धन्यवाद दिएका थिए । कार्यक्रममा विद्यार्थीहरुलाई विभिन्न अवार्ड र पुरस्कारबाट सम्मानीत गरिएको थियो । चेयरमेयर गोल्ड अवार्ड राजेन्द्र पौडेल र शीतल पाण्डेले प्राप्त गर्दा प्रोग्राम टपर अवार्ड भने राजेन्द्र पौडेल र शीतल पाण्डेले संयुक्त रूपमा र बिबेक भण्डारीले प्राप्त गरेका थिए । कार्यक्रममा विषयगत अवार्डहरु पनि प्रदान गरिएको थियो ।

जाडो मौसममा शरीर तातो बनाउने यी हुन् १५ खानेकुरा

काठमाण्डौं । जाडो बढेको छ । यस्तो मौसममा शरीरलाई न्यायो पार्न धेरै प्रकारका तातो परीकारहरु खाने गरिन्छ । शरीरको हड्डीसहित रुघाखोकीबाट मुक्त हुन, रोग प्रतिरोधात्मक क्षमता बढाउन पनि विशेष खानेकुरामा ध्यान दिनु पर्ने हुन्छ । यो बेला स्वास्थ्यप्रद तरिकाले कस्तो प्रकारको प्राकृतिक खाद्यपदार्थ उपयोग गर्न सकिन्छ जानकारी लिनु अनिवार्य हुन्छ ।

हामी जाडो मौसममा खान सकिने परीकार तथा खानेकुराको जानकारी दिदैछौं, जसले तपाईंको शरीर न्यायो राख्नुको साथै स्वस्थ र फिट रहन्छ ।

१. सागपात : जाडो मौसममा शरीरका लागी हरियो सागपात सबैभन्दा उत्तम भोजन हो । यसमा फाइबर, फलिक एसिड, भिटामिन सी, पोटासियम, म्याग्नेसियमका साथै अन्य पोषक तत्व पर्याप्त पाइन्छ ।

२. गाजरको खिर/हलुवा : जाडो मौसममा गाजरको हलुवाले शरीरलाई निकै फाइदा पुर्याउने गर्दछ । हलुवाको गाजर बनाउदा“, चिनि, खुवा, अलैंची, दूध, बदाम र घ्यु हालेर कुकरमा गाजरको हलुवा बनाउन सकिन्छ ।

३. तातो भोजन : जाडो मौसममा सामान्यत तातो भोजन सेवन गर्नुपर्छ । यसले शरीरमा तातोपना बढाउनुका साथै चिसोले निष्क्रिय भएको शारीरिक अंगलाई फाइदा समेत पुर्याउदछ ।

४. भुटुनमा तोरी तेल : कम मात्रामा नुनको प्रयोग गरी रिफाइनड, जैतुन वा तोरीको तेलमा खाना बनाएमा समेत यसले शरीरमा ताप बढाउने गर्दछ ।

५. पर्याप्त तरल पदार्थ : जाडोमा पसिना कम आएपनि पर्याप्त मात्रामा पानी एवं तरल पदार्थको सेवन गर्नुपर्छ । विशेषतः बालबालिका, गर्भवती महिला तथा प्रौढहरुले चिसो खाद्य पदार्थ वा आइसक्रिम खानु हुँदैन ।

६. आलस र तिल : शरीरलाई तातो बनाइराख्न आलस र तिलको सेवन प्रभावकारी मानिन्छ । आलसलाई भुटेर पाउडर बनाई बिहानबेलुका खाने तथा तिललाई दैनिक भोजनमा सामेल गरेमा चिसोबाट बच्न सकिन्छ ।

७. काजु, पिस्ता र बदाम : काजु, पिस्ता र बदाममा रहेको तैलीय गुणले शरीरलाई तातो बनाइराख्छ । अरू सामान्य अवस्थामा भन्दा जाडो सुरु भएपछि काजु, पिस्ता र बदाम बढी खान सकिन्छ ।

८. अदुवा, बेसार : सामान्यतया मसलाका रूपमा प्रयोग गरिने अदुवा र बेसार जाडो समयमा शरीरलाई तातो बनाइराख्न अत्यन्तै गुणकारी मानिन्छ ।

९. चिकेन सुप : यदि तपाईं मांसाहारी हुनुहुन्छ भने जाडोमा कुखुराको सुप बनाएर पिउनाले निकै लाभ मिल्छ । कुखुराको मासुले शरीरलाई तातो दिने काम गर्छ । यसले रुघाखोकी समेत निको पाछ्छ ।

१०. जौ, गहुँ र फापर : जाडोमा भात खानु उपयुक्त मानिँदैन, यसले शरीरलाई चिस्याउने काम गर्छ । जाडोमा खाने सबैभन्दा राम्रो अन्न जौ, गहुँ र फापर हो । यि अन्नले शरीरमा तातोपना बनाइ राख्ने गर्दछन् ।

११. लसुन : चिसो भगाउन लसुनलाई निकै राम्रो मानिन्छ । साथै यसले कुनैपनि रोगको संक्रमण हुनबाट बचाउछ । लसुनको सेवन गर्दा भाइरससँग लड्न समेत मद्दत गर्छ ।

१२. मरिच : चिसो मौसममा रुघा, खोकी र ज्वरोसँग लड्नका लागि मरिच निकै प्रभावकारी मानिन्छ । मरीचमा पनि कालो मरीचले शरीरमा तातोपना बढाउनुका साथै रोगसँग लड्ने क्षमता बढाउँछ ।

१३. चिया : जाडो मौसममा चिया, कफि वा हर्बल टी पिउनु निकै लाभदायक हुन्छ ।

१४. गेडागुडी तथा माछा मासु : जाडोमा टुसा पलाएको गेडागुडी तथा माछामासुको सेवन गरेमा चिसो लाग्दैन । साथै छाला रुखो हुनबाट समेत बचाउछ । यिनीहरुले शरीरलाई चाहिने शक्तिको मात्रा प्रदान गर्नुका साथै तापक्रम बढाई चिसोबाट बचाउछ ।

१५. दुध तथा अण्डा : अण्डा वा दूधको नियमित सेवनले हाड मजबुत हुनुका साथै शरीरमा तापक्रम बढाउने काम गर्दछ । यसले शरीरमा अत्यधिक तातोपना बढाई चिसोबाट बचाउछ ।

बस्ती नै सुटिड सेट बनाई नेपालभाषा म्यूजिक भिडियो “जितः यःम्ह” निर्माण

काठमाडौं । हालको समय नेपालभाषा म्यूजिक भिडियो क्षेत्रमा सनसनीपूर्ण प्रचारमा आइरहेको कीर्तिपुरको मगन इन्टरटेन्टमेन्टको व्यानरमा एक बिल्कुलै फरक शैलीको म्यूजिक भिडियो निर्माण भइरहेको छ । मगन इन्टरटेन्टमेन्टको प्राविधिक संयोजनमा रजिन महर्जनको छायांकन, सम्पादन एवं परिकल्पना तथा निर्देशनमा “जितः यःम्ह” बोलको नेपालभाषाको म्यूजिक भिडियोको छायांकन कार्य गत शनिवार सम्पन्न भइसकेको जानकारी निर्देशक रजिन महर्जनले दिएको छ ।

“जितः यःम्ह” गीतको म्यूजिक भिडियो कीर्तिपुर नगरपालिका ९ वडास्थित नगां दाफा खलःको प्रस्तुतिको रूपमा सार्वजनिक हुने भएको छ भने उक्त गीतको गीतकार राजेन्द्र महर्जन हुन् । लोकलयमा आधारित उक्त गीत सन्तोष महर्जनको संगीत संयोजनमा तयार भएको हो भने गायक मथुरा महर्जन तथा दीपा महर्जनले “जितः यःम्ह” गीतमा स्वर

दिएको छ । “जितः यःम्ह” म्यूजिक भिडियोमा नेपालभाषा कलाकारिता क्षेत्रका चर्चित कलाकार मनोज महर्जनका साथ उदयीमान प्रतिभाशाली कलाकार राष्ट्रिका शाक्यको आकर्षक जोडीको अभिनय समाविष्ट छन् । विक्रम महर्जनको कला निर्देशन, संजीवरत्न शाक्यको प्राविधिक निर्देशनका साथ कलर करेक्सन रहेको उक्त म्यूजिक भिडियोमा सनिशा महर्जनको नृत्य तथा सहायक निर्देशन रहेको छ भने सुरेन्द्र महर्जन तापाख्यःमिले प्रोडक्सन म्यानेन्जमेन्टको जिम्मा लिएको छ ।

छायांकनका लागि नगाउँ बस्तीलाईनै सुटिड सेटको रूपमा निर्माणका साथै श्रृंगार एवं व्यवस्थापन गरी गत शनिवार “जितः यःम्ह” गीतको म्यूजिक भिडियो छायांकन कार्य सम्पन्न गरिएको हो । कीर्तिपुर नगरपालिका ९ वडा नगाउँ का सम्पूर्ण स्थानीय टोलवासीहरुको उत्साहजनक सहभागिता

रहेको उक्त म्यूजिक भिडियो संगीत, कला एवं मनोरञ्जन क्षेत्रमा एक ऐतिहासिक पाईलाको रूपमा स्थापित हुने विश्वास म्यूजिक भिडियो निर्माण पक्षले लिएको छ भने नेवाः मौलिकता जगेर्नाका निम्ति अन्य टोलका वासिन्दाहरुका लागि हौसला प्रदान गर्नमा उत्प्रेरित गर्ने म्यूजिक भिडियो निर्माण पक्षका आशा रहेको छ ।

“जितः यःम्ह” म्यूजिक भिडियो आउँदो माघ १ गते माघे संक्रान्तिका दिन मगन इन्टरटेन्टमेन्टको अफिसियल यूट्युब च्यानलबाट सार्वजनिक हुने जानकारी निर्देशक महर्जनले दिएको छ भने म्यूजिक भिडियो सार्वजनिकीकरण कार्यक्रमको निम्ति कुनै औपचारिक कार्यक्रम गर्ने विषयमा निर्णय हालसम्म नभएको जानकारी पनि दिए ।

“जितः यःम्ह” म्यूजिक भिडियो सार्वजनिकीकरण विषयमा कलाप्रेमी व्यक्तित्वहरुले उक्त म्यूजिक भिडियो कुनै हलमा प्रिमियर नगरी नगाउँकै लाछी टोलमा एक सांस्कृतिक कार्यक्रममा सार्वजनिक गर्न सुभाव दिएको बताएका छन् । गत शनिवार “जितः यःम्ह” म्यूजिक भिडियो छायांकन कार्य अवलोकनका निम्ति कीर्तिपुर नगरपालिका ९ वडा नगाउँ पुगेका कलाकारिता क्षेत्रका विभिन्न व्यक्तित्वहरुका अनुसार मगन इन्टरटेन्टमेन्टले हालसम्म निर्माण गरेका म्यूजिक भिडियोहरुमध्ये “जितः यःम्ह” म्यूजिक भिडियो सर्वोत्कृष्ट म्यूजिक भिडियोको रूपमा स्थापित हुने विषयमा दुईमत नहुने भन्दै आफ्नो विचार राखेको छ । नेपालभाषा म्यूजिक भिडियो क्षेत्रमा बस्तीलाई नै छायांकन सेट बनाई निर्माण भएको पहिलो म्यूजिक भिडियो “जितः यःम्ह” हो । नगां दाफा खलःको प्रस्तुति “जितः यःम्ह” म्यूजिक भिडियो के कस्तो हुने हो ?

विश्वका १४ अग्ला हिमाल कहाँ र कसले पहिले चढे ?

निनाम लोवात्ती कुलुङ ‘मंगले’
आधिकारिक ढंगले मान्यता प्राप्त आठहजार मिटर अग्ला हिमाल १४ वटा रहेका छन् । हुनत लगभग ६ वर्षदेखि आठहजार मिटरभन्दा माथिका अरु ६ वटा हिमाल थप हुने कुरो भई रहेको छ । र, ती थप हुने ६ वटै नयाँ हिमाल नेपालमै रहेका छन् ।

हुनतः निकट भविष्यमा आधिकारिक ढंगले मान्यता प्राप्त आठहजार मिटर अग्ला हिमाल १४ वटा रहेका छन् । हुनत लगभग ६ वर्षदेखि आठहजार मिटरभन्दा माथिका अरु ६ वटा हिमाल थप हुने कुरो भई रहेको छ ।

नेपाली पर्यटन उद्योगमा विविधताको प्रचुरता रहेको छ । जस्तै हिमाल आरोहण, पदयात्रा, जलयात्रा, आईस क्लाइम्बिङ, बालुनिङ, रक क्लाइम्बिङ, चराचरुङ्गी अवलोकन, जातजाति र भाषा अध्ययन, मेडिटेसन, योगा, फुल फुल्ले विरुवाको अध्ययन, जडीबुटी र वनोपधिजन्य विरुवाहरुको अध्ययन लगायत हजारौँ-हजार खाले विविधता पाइन्छ, नेपालमा । यो लेखमा चाहिँ हिमाल र हिमाल आरोहणबारे अझ त्यसमाथि पनि विश्वका १४ अग्ला हिमाल र ती हिमाल पहिलो पटक कहिले कसले आरोहण गरे ? सो सम्बन्धमा केही लेख्दैछु ।

हुनतः निकट भविष्यमा आधिकारिक ढंगले मान्यता प्राप्त आठहजार मिटर अग्ला हिमाल १४ वटा रहेका छन् । हुनत लगभग ६ वर्षदेखि आठहजार मिटरभन्दा माथिका अरु ६ वटा हिमाल थप हुने कुरो भई रहेको छ । र, ती थप हुने ६ वटै नयाँ हिमाल नेपालमै रहेका छन् ।

अब सुरु गरौँ, विश्वका १४ वटा अग्ला हिम चुचुराहरु कस-कसले र कहिले-कहिले चढे ? ती पर्वतारोहीहरु कुन-कुन देशका थिए ? ती १४ अग्ला हिमाल कहाँ-कहाँ छन् ? छोटकरीमा चर्चा गर्ने प्रयास गरिएको छ । १४ वटै हिम चुचुरा एसिया महादेशको हिमालय पर्वतमाला भएर पश्चिमदेखि पूर्व फैलिएको छ । त्यस मध्ये एक तिहाई भू-भाग नेपाल भएर जान्छ भने आठ वटा त (६० प्रतिशत) नेपालमै रहेका छन् । स्मरणीय छ, हिमालय पर्वतमालाको एक तिहाई भागमै विश्वका अग्ला हिम चुचुरो सगरमाथा अर्थात् चोमोलुङमादेखि हालसम्मको आठहजार मिटरमध्ये कम उचाईको हिमाल सिसापाङ्मा (उचाई ८,०१३ मिटर भएको) सम्म रहेका छन् ।

विश्वकै अग्लो हिम चुचुरो सगरमाथा अर्थात् चोमोलुङमा (८,८४८.८६ मिटर) हो भने हो भने, सन् १९५३ मे २९ मा न्युजिल्यान्डका एडमण्ड पर्सिभल हिलारी र नेपालका टेन्जिङ नोर्गे शेर्पाले पहिलोपटक चोमोलुङमा चढेका थिए ।

त्यस्तै विश्वको दोस्रो अग्लो हिमाल काराकोरम-२ (के-टु) हो । यो हिमालको उचाई ८,६११ मिटर रहेको छ । यो हिमाल सन् १९५४ को ३१ जुलाईमा इटालीयन आरोहीद्वय

एकिले कोम्पाग्नेनी र लिनो लेसडेल्लीले पहिलोपटक सफलतापूर्वक चढेका थिए । विश्वको तेस्रो अग्लो हिमालचाहिँ कञ्चनजंघा (सेवालुङसेन्छेलुङ) हो । यो हिमाल नेपालको पूर्वी पहाडी जिल्ला ताप्लेजुङ र भारतको सिक्किम राज्य तथा पश्चिम बंगाल राज्यको दार्जिलिङ जिल्लाको सीमामा रहेको छ भने यो हिमालको उचाई ८,५८६ मिटर हो । यो हिमाललाई बेलायतका पर्वतारोहीद्वय जर्ज ब्यान्ड र जो ब्राउनले पहिलोपटक चढेका थिए ।

साथै विश्वको चौथो अग्लो हिमालचाहिँ ल्होत्से/चे हो । यसको उचाई ८,५१६ मिटर रहेको छ । यो हिमाललाई सर्व प्रथम आरोहण गर्ने काम सन् १९५६, मे १८ मा भएको थियो भने, स्वीटजरल्यान्डका पर्वतारोहीद्वय फ्रिट्ज लुसिंगार र अर्नेस्ट रेइस्टले गरेका थिए । त्यस्तै विश्वको पाँचौँ अग्लो हिमाल मकालु हो । यसको उचाई ८,४६३ मिटर रहेको छ भने जिन कोजी, लियोनल टेरे, जिन फ्रान्का, गुइडो म्याग्गान, जिन वोउभियर, सेर्गीकोप, पियरे लेरोक्स लगायत फ्रेन्च र नेपाली ग्याल्जेन नोर्बुलगायतको टोलीले आरोहण गरेका थिए । त्यस्तै विश्वको छैठौँ अग्लो हिमाल चो-ओयु हो । यसको उचाई ८,२०१ मिटर रहेको छ । यो हिमाललाई सन् १९५४ अक्टोम्बर १९ मा अस्ट्रियन नागरिकद्वय हर्बर्ट टिच्ची र सेप जेक्लर एवम् नेपाली आरोही पासाङ दावा (लामा) शेर्पाले पहिलोपटक आरोहण गरेका थिए ।

त्यस्तै विश्वको सातौँ अग्लो हिमाल हो -‘धौलागिरी’ । यसको उचाई ८,१६७ मिटर रहेको छ भने, सन् १९६० को, १३ मे मा यो हिमाल आरोहण गरिएको थियो । स्वीटजरल्यान्डका पर्वतारोहीहरु कुर्ट डिम्बर्गर, पिटर डियनर, अर्नेस्ट पोर्म, एलेन सेल्वर, माइकल फोउजर र ह्युगो वेबर र नेपाली आरोहीद्वय नावाङ शेर्पा र निमा शेर्पाले सफलतापूर्वक आरोहण गरेका थिए । त्यस्तै विश्वको आठौँ अग्लो हिमालचाहिँ मनास्लु हो भने यो हिमालको उचाई ८,१६३ मिटर रहेको छ । मनास्लु हिमालको प्रथम आरोहणचाहिँ सन् १९५६ मे ९ मा जापानीज पर्वतारोहीहरु तोशीमो इमानिशी, किइसिरो कातो र मिनोरु

हिगेता तथा नेपाली ग्याल्जेन नोर्बुले गरेका थिए । विश्वको नवौँ अग्लो हिमाल नांगा पर्वत हो । ८,१२६ मिटर उचाई रहेको यो हिमाल पाकिस्तानमा रहेको छ । अस्ट्रियन पर्वतारोही हर्मन बुह्लले सन् १९५३, जुलाई ३ मा पहिलोपटक यो हिमाल चढेका थिए ।

साथै विश्वको १० औँ अग्लो हिमाल ‘ अन्नपूर्ण-१/प्रथम’ हो । यो हिमाल नेपालमा रहेको छ भने यसको उचाई ८,०९१ मिटर रहेको छ । स्मरणीय छ, ८,०९१ मिटर अग्लो हिमाल मानव इतिहासमै सर्व प्रथम चढिएको हिमाल पनि हिमाल ‘अन्नपूर्ण-१/प्रथम’ नै हो । यो हिमाल फ्रान्सका पर्वतारोहीद्वय माउरिस हजोंग र लुइस लाचेनलले सन् १९५० जुन ३ मा पहिलोपटक सफलतापूर्वक आरोहण गरेका थिए । एवम् प्रकारले विश्वको ११ औँ अग्लो हिमालचाहिँ ‘गासेरबूम-१’ हो । यो हिमाल पनि पाकिस्तानमा नै रहेको छ भने, यो हिमालको उचाई ८,०८१ मिटर रहेको छ । यो हिमालको आरोहण सन् १९५८ जुलाई ५ मा अमेरिकन पर्वतारोहीद्वय एन्ड्रयु कोउफम्यान र पिट स्कोइन्डले गरेका थिए ।

त्यस्तै विश्वको १२ औँ अग्लो हिमाल ब्रोडपिक हो यो हिमाल पनि पाकिस्तानमै रहेको छ । यो हिमालको उचाई ८,०५१ मिटर हो । यो हिमालको सफल आरोहण सन् १९५७ जुन ९ मा भएको हो । त्यो बेला अस्ट्रियन पर्वतारोहीहरु फ्रिट्ज विन्टरकेलजर, मार्कसुक स्मुक, कुर्ट डेइम्बर्ग हर्मन बुलले चढेका थिए । विश्वको १३ औँ अग्लो हिमाल ‘गासेरबूम-२’ हो । यो हिमाल पनि पाकिस्तानमा नै रहेको छ भने, यसको उचाई ८,०३५ मिटर हो । सन् १९५६ को जुलाई ७ मा जोसेप लार्क, फ्रिट्ज मोर्भल र हान्स विलेन्डपार्टले पहिलो पटक सफलतापूर्वक चढेका थिए ।

विश्वको १४ औँ आठहजार मिटर अग्लो अन्तिम हिमाल ‘सिसापाङमा’ हो । यो हिमालको उचाई ८,०२७ मिटर रहेको छ भने यो हिमाल चीनको स्वशासित क्षेत्र तिब्बत र नेपालको सीमानामा रहेको छ । यो हिमाल सन् १९६४ मे २ मा १० जना चिनियाँ पर्वतारोहीको जम्बो टोलीले आरोहण गरेका थिए । संचारकर्मीबाट

नगदेश डोजोलाई कराते प्रतियोगिताको उपाधि

भक्तपुर । जिल्ला व्यापी कराते प्रतियोगिताको उपाधि नगदेश डोजोले उचालेको छ । भक्तपुर जिल्ला सितोरियो कराते सङ्घको आयोजनामा भएको प्रतियोगितामा ९ स्वर्ण ३ कांस्य र २ रजतका साथ नगदेश डोजो प्रथम स्थानमा रहन सफल रह्यो । त्यस्तै प्रतियोगितामा ४ स्वर्ण ७ कांस्य र ७ रजतका साथमा भक्तपुर मेन डोजो दोस्रो भएको छ भने २ स्वर्ण ५ रजत र ४ कांस्यका साथ भक्तपुर नगरपालिका डोजो तेस्रो भएको थियो । यस्तै प्रतियोगितामा उदयमान खेलाडीको उपाधि भने एस एस सदनका प्रसून थापा र मदरल्याण्डकी विपना तसिजुले हात पार्न सफल भए । उत्कृष्ट खेलाडी तर्फ नगदेशका विष्णु थापा र भौखेलकी रुविना सुलुले हात पारे । प्रतियोगिताको समापन गर्दै बागमती प्रदेश सभा सदस्य सुरेश श्रेष्ठले खेलकुदको विकाससँगै देशको पनि विकास हुने बताउँदै राज्यले नै खेलाडीहरूको लागि हेर्नु पर्ने बताए । स्थानीय तहले खेलकुदको विकासका लागि सक्दो प्रयास गर्नुपर्ने समेत उनले बताए । चाँगुनारायण नगरपालिकाको प्रायोजन रहेको उक्त खेलमा २५ टिमको सहभागिता रहेको सितोरियो कराते सङ्घ भक्तपुरका अध्यक्ष राजन चित्रकारले जानकारी दिएको छ । उनका अनुसार जिल्लाका २५ डोजोबाट ३२५ खेलाडी सहभागी रहेका थिए । तौल समूह अनुरूप खेलाइएको उक्त खेलमा २० केजी देखि ६० प्लस केजी तौल समूहसम्म पुरुष तथा २० केजी तौलदेखि ५५ केजी तौल सम्म महिला गरी १९ खेल खेलाइएको थियो ।

यस्तै महिला तथा पुरुष काता तथा महिला पुरुष टिम कातासमेत खेलमा समावेश भएको सँघका वरिष्ठ उपाध्यक्ष रामशरण त्वातीले जानकारी दिए । खेल डब्ल्यू केएफ, एकेफ र एनकेएफको नियम अनुसार खेलाइएको त्वातीले जानकारी दिए । खेलको उद्घाटन प्रतिनिधिसभा सदस्य दुर्लभ थापाले गरेको थियो । कार्यक्रममा चाँगुनारायण नगरपालिकाका प्रमुख जीवन खत्री, खेलाडी दावा लामा, चाँगुनारायण खेलकुद समितिका अध्यक्ष रघु के.सी. सितोरियो कराते भक्तपुरका पूर्व अध्यक्ष प्रकाश चौमडेल, नगरपालिका वडा नम्बर २ का वडा अध्यक्ष सोम प्रधान, पवन भुजु, लगायत खेल क्षेत्रका विभिन्न व्यक्तिकहरूको उपस्थिति रहेको थियो ।

सरकारद्वारा अन्तर्राष्ट्रिय पदक विजेता खेलाडी पुरस्कृत

काठमाडौँ (हाम्रो खेलकुद)- प्रधानमन्त्री केपी शर्मा ओलीले साफ महिला फुटबल, एसियन च्याम्पियन्सिप कराते र काभा विच भलिबल खेलमा पदक विजेता खेलाडी, प्रशिक्षक र व्यवस्थापकलाई पुरस्कृत गरेका छन् ।

युवा तथा खेलकुद मन्त्रालयद्वारा आज प्रधानमन्त्री निवास बालुवाटारमा आयोजित कार्यक्रममा नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मंसिर २८ गतेको निर्णयबमोजिम तोकिएको मापदण्डका आधारमा पुस्कार प्रदान गरिएको हो ।

प्रधानमन्त्री ओलीको निर्देशनपछि, खेल क्षेत्रमा दिइने पुरस्कारमा कर छुट हुँदै आएको छ । कात्तिक १ गतेदेखि १४ गतेसम्म काठमाडौँमा भएको साफ वुमन च्याम्पियनसिप फुटबलमा दोस्रो भएको टोलीकी अमृता जैसी, मुख्य प्रशिक्षक राजेन्द्र तामाङ र व्यवस्थापक वृन्दा देवानलगायत पुरस्कृत गरियो।

टोलीका खेलाडीलाई ३ लाख, प्रशिक्षक तामाङलाई २ लाख, सहायक प्रशिक्षक विनोद डंगोल र भगवती थापालाई समान ६० हजार तथा व्यवस्थापक वृन्दा देवान र फिजियो नवीना श्रेष्ठले समान १ लाख २० रुपैयाँ प्राप्त गरे।

चीनको हाइजाओमा गत वर्षको असोज १ गतेदेखि ७ गतेसम्म भएको २०औँ एसियाली कराते च्यापियनसिपको रजत पदक विजेता एरिका गुरुङलाई ६ लाख, मुख्य प्रशिक्षक कुशल श्रेष्ठलाई १ लाख ८० हजार रुपैयाँ पुरस्कृत गरिएको छ ।

यस्तै यसै वर्ष साउन १७ गतेदेखि २० गतेसम्म भुटानको थिम्पुमा भएको काभा विच महिला भलिबल प्रतियोगिताका स्वर्ण पदक विजेता कमला पुन, मनिषाकुमारी चौधरीलाई ५ लाख तथा प्रशिक्षक रुपेशकुमार विष्टलाई ३ लाख रुपैयाँ पुरस्कार प्रदान गरियो । सोही प्रतियोगिता रजत पदक विजेता मानबहादुर श्रेष्ठ र दिल सुनारले समान ३ लाख रुपैयाँ पाउनेछन्।

कार्यक्रममा प्रधानमन्त्री ओलीले विजेतालाई बधाई दिँदै हिम्मत लियो भने खेल जित्न सकिन्छ भन्ने उच्च मनोबल लिएर प्रतियोगितामा लाग्न आग्रह गर्दै खेलमा टिम स्पिरिट र कम्बिनेसन महत्वपूर्ण हुने बताए । युवा तथा खेलकुदमन्त्री तेजुलाल चौधरीले अन्तर्राष्ट्रिय प्रतियोगितामा विजेता भई पुरस्कार दिन बाँकी अन्य खेलाडीहरुको विवरण चाँडो पठाइदिन सम्बन्धित पक्षलाई आग्रह गर्दै आएको जानकारी दिए ।

भूकम्पको शक्ति नाप्ने रेक्टर स्केल र म्याग्निच्युड के हो ?

काठमाडौँ । भूकम्पको धक्कालाई सामान्यतया रेक्टर स्केल वा म्याग्निच्युडले अंकित गरिन्छ । मंगलबार बिहान तिब्बत केन्द्रबिन्दु भएर करिव ७ म्याग्निच्युडको भूकम्प गएको थियो । नेपालबाट ७ म्याग्निच्युड भनिए पनि चीनले ६.८ म्याग्निच्युडको बताएको छ । यसअघि २०७२ सालमा आएको विनाशकारी भनेर चिनिएको भूकम्प ७.८ म्याग्निच्युडको रहेको थियो । भूकम्प मापनका लागि प्राय सबै देशहरुले आफ्ना उपकरण अर्थात् सिस्मोमिटर राख्ने र भूकम्पको केन्द्र नजिक वा टाढा रहेका उपकरणले मापन गर्दा म्याग्निच्युड वा रिक्टर स्केलको अंक फरक देखिने हुन्छ । सामान्यतया अमेरिकाको यूएसजीएस (युनाइटेड स्टेट्स जिओलोजिकाल सर्वे) लाई वही आधिकारिक मान्ने चलन भए पनि तिब्बतमा आएको भूकम्पको आकार चीन वा तिब्बतकै भूकम्पमापन केन्द्रको तथ्याङ्कलाई आधिकारिक मान्नु पर्छ । यसैलाई नेपालबाट एउटा, चीनबाट अर्को र अमेरिकाबाट अर्को आकार वा सामर्थ्यमा मापन हुन जान्छ । त्यसैले एउटै भूईँचालोको सामर्थ्य र आकारको अंक फरक फरक ठाउँमा फरक फरक देखिन सक्छ ।

भूकम्पको धक्कालाई जनाउन कसैले म्याग्निच्युड र कसैले रेक्टर स्केलको प्रयोग गर्छन् । के यी दुवै एउटै हुन् ? वा यी दुईमा केही

तात्विक भिन्नता छन ? आउनुस् जानौँ । वैज्ञानिकहरूले सन् १९३० को दशकमा धेरै संवेदनशील भूकम्पमापक यन्त्र (सिस्मोमिटर) विकास गरे जसले छिटो चल्ने कम्प्युटरहरूको सहायताले व्यापक भूकम्पीय संकेतहरूलाई रेकर्ड र व्याख्या गर्न सक्षम बनायो । त्यस समयमा रिक्टर (जसलाई रेक्टर स्केलका नामले पनि चिनिन्छ) मापन विधि विकास गरिएको थियो । रिक्टर वा रेक्टर स्केल नाम रहनुको पछाडि तत्कालीन वैज्ञानिक चार्ल्स एफ रिक्टरको योगदान रहेको छ । उनले सन् १९३५ मा भूकम्पको म्याग्निच्युड अर्थात् आकारका बारेमा पहिलोपल्ट कार्यपत्र प्रस्तुत गरेका थिए जसको नाम एन इन्स्ट्रुमेन्टल अर्थक्वेक म्याग्निच्युड स्केल थियो । यसै हिसावले भूकम्पको आकार वा सामर्थ्यलाई रिक्टर स्केलमा मापन गर्न थालियो । उनको यो कार्यपत्र त्यस समयमा दक्षिणी क्यालिफोर्नियामा आएको भूकम्प मापनका आधारमा बनाइएको थियो ।

यस्तो छ फरक
आइरिश डट ईडीयूका अनुसार रिक्टर स्केलको मापन सामान्यतया म्याग्निच्युड ५ भन्दा ठूला नहुने क्षेत्रीय भूकम्पहरूको लागि प्रभावकारी हुन्छ जुन १ हजार किलोमिटरभन्दा नजिकबाट आएका हुन्छन् । उता मोमेन्ट म्याग्निच्युड भने ठूला भूकम्पहरूको लागि वही प्रभावकारी हुन्छ । मोमेन्ट

म्याग्निच्युडले ऊर्जा गणना गर्न धेरै तथ्याङ्कहरू (सिस्मिक मोमेन्ट) प्रयोग गर्छ । सिस्मिक मोमेन्टले सिस्मिक ऊर्जा, फल्ट लाइनको सरुवा, र चट्टानको कडा पनलाई संयोजन गर्छ ।

म्याग्निच्युड भन्ने शब्द चार्ल्स एफ रिक्टरलाई एच ओ वुडले इन्टेन्सिटी स्केलभन्दा फरक हुने हिसावले सुझाएका थिए । यो शब्दले अलग अलग ठाउँमा राखिएको सिस्मोमिटरले महसुस गरेको कम्पनको मात्रा र आकलन गरिएको क्षतिको आधारमा भूकम्पको अतिपनलालाई वर्गीकरण गर्छ ।

सिस्मोमिटरले यो सिद्धान्तमा काम गर्छ
सिस्मोमिटर इन्शियाको सिद्धान्तमा आधारित उपकरण हो जसले भूकम्पीय तरंग वा कम्पन मापन गर्छ । यसले पेन्डुलम घडी जस्तो काम गर्छ । यसमा भारी वजन भएको वस्तु (जसलाई इन्शियायुक्त वस्तु भनिन्छ) स्प्रिङको सहायताले फ्रेममा भुन्ड्याइन्छ । जब जमिन भूकम्पका कारण हल्लिन्छ, फ्रेम पनि सँगै हल्लिन्छ । तर, भारी वजन भएको वस्तु इन्शियाका कारण स्थिर रहन्छ ।

जमिनको हल्लाइ र इन्शियायुक्त वस्तुको स्थिरताको बीचको सापेक्ष गति सिस्मोमिटरले रेकर्ड गर्छ । यो गति विद्युतीय संकेतमा रूपान्तरण गरिन्छ, जसलाई भूकम्पीय तरंगको परिमाण, आवृत्ति, र अन्य विशेषता पत्ता लगाउन प्रयोग गरिन्छ ।

द्विन्दितियसखात्

